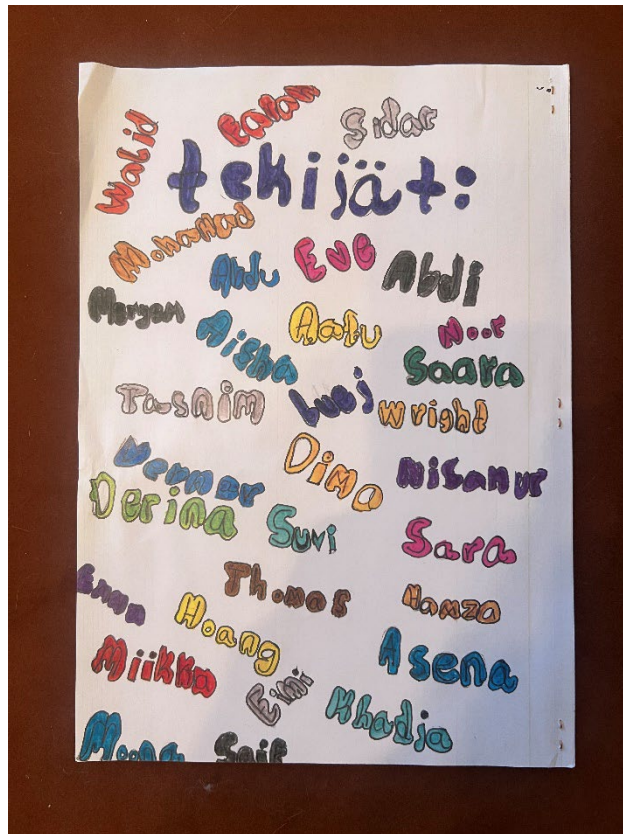

Siltoja näyttämöllä

Teatteri nuorten oppimisen ja kohtaamisen välineenä

RODERICK KABANGA

TIIVISTELMÄ**PÄIVÄYS:**

TEKIJÄ Roderick Kabanga	KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Näyttelijäntaiteen koulutusohjelma		
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI Siltoja näyttämöllä – Teatteri nuorten oppimisen ja kohtaamisen välineenä	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 46		
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI Aleksi Suomesta, Tuomas Kyrö, Ari-Pekka Lahti, Tuomas Rinta-Panttila, Mika Haaranen, Elina Kolehmainen, Aleksi Saura, Tuula Kuittinen, Sanna Niemeläinen, Roderick Kabanga, Eetu Känkänen. Ensi – ilta 9.10.2025, Helsingin Kaupungin Teatteri. Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa ☐ Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu) ☒ Taiteellisesta osiosta ei ole tallennetta ☐			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐
<p>Tässä opinnäytetyössä tarkastelen taiteen, erityisesti teatterin, merkitystä nuorten oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja keskinäisessä ymmärtämisessä. Työn lähtökohtana toimii kokemukseni työskentelystä Vesalan peruskoulussa osana Luokka näyttämönä -kursssia sekä myöhempi työni teatterikerhon ohjaajana.</p> <p>Työssäni tarkastelen kahta keskeistä tutkimuskysymystä: kenen vastuulla on opettaa nuorille ilmaisun mahdollisuuksista, sekä miten taide voi auttaa ihmisiä ymmärtämään toisiaan paremmin. Lähestyn näitä kysymyksiä yhdistämällä omia kokemuksiani tutkimustietoon taiteen vaikutuksista hyvinvointiin, oppimiseen ja sosiaalisiin taitoihin.</p> <p>Vesalan koulussa työskentely osoitti konkreettisesti, miten teatteri voi toimia tilana, jossa nuoret voivat ilmaista itseään, kohdata toisiaan ja käsitellä myös vaikeita aiheita turvallisesti. Improvisaatioharjoitukset ja esityksen rakentaminen loivat tilanteita, joissa oppilaat joutuivat tarkastelemaan asioita toisten näkökulmasta. Tämä tuki empatiakyvyn kehittymistä ja lisäsi ymmärrystä erilaisista kokemuksista.</p> <p>Työssä tarkastelen myös taiteen roolia monikulttuurisessa koulussa. Havaitsin, että teatteri voi toimia yhteisenä kielenä tilanteissa, joissa yhteinen puhuttu kieli ei ole vahva. Lisäksi taidetoiminta voi tukea kielen oppimista ja vahvistaa osallisuuden kokemusta.</p> <p>Johtopäätöksenä esitän, että taide ei ole ainoastaan viihdettä, vaan sillä on merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnin, oppimisen ja yhteiskunnallisen ymmärryksen tukemisessa. Taide voi toimia sillanrakentajana erilaisten ihmisten ja maailmojen välillä.</p>			
ASIASANAT Teatteri, nuoret, teatteri kouluissa, nuorten taideharrastukset, hyvinvointi			

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. VESALAN PERUSKOULU – LUOKKA NÄYTTÄMÖNÄ	7
2.1 Luokka näyttämönä	7
2.2 Työpajat	8
2.3 Entä jos paljastun -esitys	12
2.4 Vesala kurssin jälkeen - Teatterikerho	17
2.5 Keskusteluja nuorten kanssa	22
2.6 Ope-Rode	23
2.7. Ikä ja osallistuminen	25
2.8. Ryhmädynamiikka	26
2.9. Taide yhteisenä kielenä	26

3. HENKILÖKOHTAINEN HISTORIA	28
3.1 Minä ja esiintyminen – Elämä ennen Teatterikorkeakoulua	28
3.2 Elämä teatterikorkeakoulussa ja sen jälkeen	31

4. TAITEEN TUTKITUT HYÖDYT	34
4.1 Näyttelemisen ja toisten ymmärtäminen	35

5. VASTUUN KYSYMYS	37
--------------------	----

6. TAIDE JA MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET NUORET	39
6.1 Uskonto, arvot ja osallistumisen rajat	40

7. SILTOJEN RAKENTAMINEN	42
8. LOPPUPÄÄTELMÄT	44
LÄHDELUETTELO	46

Lähteet

Liitteet

1. JOHDANTO

“Minua kiinnostaa näyttely. Kuka olen ja miksi näyttelemine kiinnostaa minua? Olen — 8H luokalta ja olen 16 vuotias. Olen kiinnostunut näyttelyyn viime aikoina, koska se minun mielestäni on kiva homma että jotain uutta ja ihanaa asiaa elämässä ja olen innoissani myös. Viime aikoina meille on tullut ihana ja kiva näyttelijä esiintymään alussa en kiinnostunut asiaan paljon, mutta sitä kun hän puhui omasta elämästä ja miten pääsi noin korkealla hän herätti minun ajatuksia ja huomioon rupesi oikeesti kiinnostaa tämä homma ja olen innoissa myös siitä että hän näyttelijä (Rode) tule opettaa meille paljon mukavia asioita missä olen valmis oppimaan ja on myös tosi mukavaa hänen kanssa oppia ja kokea kaiken kivaa ryhmän kanssa. Toivon että pääsen sinne olen innoissa odottamassa” Motivaatiokirje eräältä Vesalan peruskoulun oppilaalta, jonka sain ennen teatterikerhon perustamista.

Vuonna 2023 osallistuin Teatterikorkeakoulun kurssille, joka kulki tuolloin nimellä Luokka näyttämönä. Kurssi tunnetaan nykyään nimellä sosiaalisesti osallistava teatteri. Kurssin tarkoituksena oli viedä teatterin harjoitteita ja näyttelijäntyön työkaluja kouluympäristöön ja luoda tilanne, jossa oppilaat pääsisivät kokeilemaan luovaa ilmaisua osana koulupäivää.

Kurssin aikana työskentelimme muutamien työpajakertojen verran Vesalan peruskoulussa Itä-Helsingissä. Ajatus kurssista kiinnosti minua heti, koska olin jo pitkään ollut kiinnostunut työskentelemään nuorten kanssa. Erityisesti minua kiinnosti monikulttuurinen kouluympäristö ja se, millä tavoin taide voisi toimia kohtaamispaikkana erilaisista taustoista tuleville ihmisille.

Saapuessani ensimmäistä kertaa Vesalan kouluun huomasi nopeasti, että ympäristö oli monella tavalla erilainen kuin oma koulukokemukseni lapsuudessa. Kun itse kävin koulua, olin usein ainoa tummaihoisen tai maahanmuuttajataustainen oppilas luokassa tai koko koulussa, kunnes pikkuveljeni tuli samaan kouluun pari vuotta minua jäljessä. Vesalassa tilanne oli päinvastainen: suuri osa oppilaista oli maahanmuuttajataustaisia ja koulun arjessa näkyi monia eri kieliä ja kulttuureja.

Tilanne herätti minussa paljon ajatuksia. Yhtäältä se tuntui hyvin erilaiselta kuin oma lapsuuteni, mutta samalla siinä oli jotain tuttua. Kun kävelin koulun käytävillä, tuntui kuin näkisin ympärilläni erilaisia versioita omasta nuoremasta itsestäni.

En ollut aikaisemmin ollut tällaisessa tilanteessa. Olin ihmeissäni myös kateellinen. Kateellinen siitä etten ollut itse saanut kasvaa samankaltaisessa ympäristössä, mutta samalla erittäin onnellinen. Tuntui siltä, kuin jokin osa lapsuudestani, joka oli aiemmin puuttunut, olikin nyt yhtäkkiä läsnä. Vesalan peruskoulun käytävillä kuului monia eri kieliä: lingalaa, ranskaa, kiinaa, somalia ja suomea. Käytävillä käveli eri näköisiä ihmisiä, eri kulttuureita, eri lähtökohtia. Se ei tuntunut sekavalta tai vieraalta, vaan päinvastoin hyvin luonnolliselta. Ajattelin, että tämä moninaisuus ei ole jotain, mikä erottaa meitä, vaan jotain, mikä yhdistää meitä. Päässäni pyöri vain yksi ajatus: tämä on minun Suomi. Olin ylpeä ja onnellinen. Tunsin olevani omieni joukossa.

Kurssin aikana aloin pohtia kahta kysymystä. Ensimmäinen liittyi siihen, kuka oikeastaan opettaa nuorille ilmaisun mahdollisuuksista. Kouluissa on toki taideaineita, mutta monelle nuorelle taide voi silti jäädä etäiseksi asiaksi, ellei sitä kohdata käytännössä. Toinen kysymys liittyi taiteen laajempaan merkitykseen. Voiko taide auttaa ihmisiä ymmärtämään toisiaan paremmin, erityisesti ympäristöissä, joissa ihmiset tulevat hyvin erilaisista taustoista?

Tässä opinnäytteessä tarkastelen näitä kysymyksiä oman kokemukseni kautta. Lähtökohtana toimii Vesalan koulussa toteutettu työpaja ja muu toimintani Vesalan koulussa, mutta pohdin myös omaa suhdettani teatteriin ja siihen, millainen merkitys taiteella on ollut elämässäni. Samalla tarkastelen, millä tavoin taide voi toimia välineenä, jonka kautta ihmiset voivat löytää yhteyden toisiinsa.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Kenen vastuulla on opettaa nuorille ilmaisun mahdollisuuksista?
2. Miten taide voi auttaa ihmisiä ymmärtämään toisiaan paremmin?

2. VESALAN PERUSKOULU – LUOKKA NÄYTTÄMÖNÄ

Tässä luvussa kuvaan matkaani Teatterikorkeakoulun kurssilta Vesalan peruskouluun. Aloitan kertomalla kurssista ja *Entä jos paljastun* esityksen syntymisestä, joka johdatti minut työskentelemään nuorten kanssa, ja siirryn sen jälkeen kokemuksiini Vesalassa. Luvussa tarkastelen niitä hetkiä ja havaintoja, jotka herättivät minussa kysymyksiä taiteen merkityksestä oppimisessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.

2.1 Luokka näyttämönä

Kurssi, jonka kautta päädyin Vesalan peruskouluun, kulki nimellä Luokka näyttämönä. Kurssi järjestettiin Teatterikorkeakoulun kautta, ja sen tavoitteena oli viedä teatterin työskentelytapoja koululuokkiin. Kurssi tunnetaan nykyään nimellä sosiaalisesti osallistava teatteri, mikä kuvaa ehkä paremmin sen perimmäistä tarkoitusta.

Kurssin osaamistavoitteet ja sisältö ovat seuraavat:

”Opiskelija on tutustunut itseensä taiteilijana taidemaailman ulkopuolisessa ympäristössä, kuten esimerkiksi peruskouluissa, sosiaalitoimen yksiköissä tai vankiloissa. Hän on saanut uutta ymmärrystä siitä, kuinka taideammattilaisuutta voi laajentaa yhteisötaiteen suuntiin. Hän hahmottaa erilaisiin yhteisöihin sijoittuvien taideprojektien eettisiä kysymyksiä.” (Uniarts, ei päivämäärää.)

Opintojaksolla työskennellään omaehtoisesti TeaKin ulkopuolella ja työskentely päättyy sisäiseen demoon ja esitykseen taidemaailman ulkopuolisessa ympäristössä.

Kurssi toteutettiin yhteistyössä useiden koulutusohjelmien välillä, mukana olivat näyttelijäntaiteen, ohjauksen ja kirjoittamisen (kandi) koulutusohjelmat sekä teatteriopettajan maisteriohjelma. Työskentelin ryhmässä yhdessä Riikka Niemistön, Nana Saijetsin ja Kirsikka Vaahteran kanssa, jotka toivat työskentelyyn erilaisia näkökulmia omista taustoistaan käsin. Kurssia ohjasivat Henriikka Himma, Anu Koskinen ja Annukka Valo.

Kyse ei ollut vain teatterin opettamisesta, vaan myös siitä, miten taiteen avulla voidaan luoda tilaa kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle.

Projektin ideana oli yksinkertainen: mennä sinne, missä teatteria ei yleensä kohdata. Sen sijaan, että nuoret tulisivat teatteriin, teatteri tuli heidän luokseen. Tämä muuttaa asetelmaa merkittävästi.

Teatteri ei ole enää erillinen instituutio, johon mennään erityisenä kulttuurikokemuksena, vaan se syntyy osaksi arkipäiväistä ympäristöä.

2.2 Työpajat

Kun saavuimme Vesalan peruskouluun, työskentelimme oppilaiden kanssa kolmen päivän ajan. Tavoitteena oli tutustuttaa heidät näyttelijäntyön peruseriaatteisiin improvisaation ja erilaisten harjoitteiden kautta. Samalla keräsimme oppilailta materiaalia – ajatuksia, tarinoita ja kokemuksia – joista rakensimme esityksen. Tämä esitys esitettiin myöhemmin sekä Vesalassa että Taideyliopiston tiloissa. Tästä lisää seuraavassa luvussa.

Sovimme työryhmämme kanssa, että kurssin ensimmäisenä päivänä keskittyisimme leikkiin ja improvisaatioon. Improvisaatio on näyttelijäntyön keskeinen työkalu, joka madaltaa osallistumisen kynnyksiä. Sen perusajatus on, ettei ole oikeaa tai väärää vastausta. Jokainen osallistuja voi tuoda tilanteeseen oman ideansa, ja kohtaaminen rakentuu yhdessä. Tämä lähestymistapa on erityisen tärkeä kouluyhteisössä, jossa oppilaat ovat usein tottuneet siihen, että vastaukset ovat joko oikein tai väärin. Improvisaatiossa tämä logiikka kääntyy pääläelle: jokainen ehdotus on mahdollisuus jatkaa tilannetta eteenpäin.

Työryhmällemme oli alusta asti tärkeää, ettemme aliarvioi oppilaita, mutta halusimme silti lähteä liikkeelle perusasioista. Kun aloitimme työpajojen suunnittelun, valitsimme harjoitteita, jotka olivat yksinkertaisia, mutta herättivät kehoa, aisteja ja mielikuvitusta. Meillä oli jokaiselle päivälle alustava suunnitelma, jota pyrimme seuraamaan, mutta sovimme myös, että jätämme tilaa oppilaiden omille ideoille ja toiveille ja niin myös kävi. Jo ensimmäisen päivän jälkeen osa oppilaista halusi tehdä ”kunnon” kohtauksia. Osa oppilaista oli käsitellyt äidinkielen tunnille William Shakespearen näytelmää *Romeo ja Julia*, jonka kohtauksia nuoret halusivat esittää. Kurssi ei ollut tarkoitettu ainoastaan oppilaille, vaan yhtä lailla myös meille oppimisprosessiksi.

Ensimmäisenä työpajapäivänä aloitimme esittäytymiskierroksella. Kerroimme oppilaille keitä olemme, mistä koulutusohjelmista tulemme ja että tulisimme työskentelemään heidän kanssaan seuraavien kolmen päivän ajan. Kuvasimme lyhyesti myös työskentelyn sisältöä: tekisimme näyttelijäntyöhön liittyviä harjoitteita ja keräisimme heidän kanssaan materiaalia tulevaa esitystä varten. Painotimme erityisesti sitä, että kysymme aina luvan materiaalin käyttöön.

Tämän jälkeen siirryimme tekemään Teatterikorkeakoulusta tuttua palloharjoitetta, jota lehtorimme Tiina Pirhonen käyttää opetuksessaan. Harjoite on yksinkertainen, mutta tehokas kehon ja aistien herättelijä.

Tavoitteena on pitää pallo mahdollisimman pitkään ilmassa ilman, että se koskettaa lattiaa. Samalla ryhmä laskee ääneen, kuinka monta kosketusta palloon saadaan. Kun pallo lopulta putoaa, siihen ei reagoida pettymyksellä, vaan päinvastoin iloitsemalla yhdessä äänekkäästi “mokasta”. Ajatus perustuu siihen, että moka on lahja – kuten Tiina Pirhosella on tapana sanoa. Harjoitteen tavoitteena ei ole suorituksen onnistuminen, vaan yhteinen tekeminen ja totuttujen ajattelumallien haastaminen.

Tämän jälkeen siirryimme ensimmäiseen improvisaatioharjoitukseen, joka kulkee nimellä “Minä olen puu”. Harjoite toimii lämmittelynä ja johdattaa osallistujat yhteiseen leikkiin. Harjoitteessa osallistujat asettuvat ringiin, ja yksi heistä aloittaa siirtymällä ringin keskelle esittämään jotakin hahmoa tai asiaa miimisesti. Samalla hän nimeää itsensä ääneen, esimerkiksi sanomalla: “minä olen puu”. Tämän jälkeen muut osallistujat voivat vuorollaan tulla täydentämään syntyvää kuvaa liittymällä siihen omalla kehollaan ja ilmaisullaan. Esimerkiksi toinen osallistuja voi asettua puun kylkeen ja sanoa: “olen omena”, ja kolmas voi täydentää kuvaa omalla hahmollaan.

Kun kuva on valmis, ryhmästä joku valitsee yhden elementin jäämään keskelle huutamalla esimerkiksi “omena jää”. Tällöin kaksi muuta osallistujaa poistuvat tilanteesta, ja keskelle jäänyt osallistuja toistaa oman roolinsa, esimerkiksi “olen omenassa roikkuva mato”, jonka pohjalta uusi kuva alkaa rakentua uudelleen. Harjoite jatkuu näin, ja jokainen osallistuja saa vuorollaan mahdollisuuden sekä aloittaa että täydentää tilanteita.

Harjoite vaatii osallistujilta kuuntelemista, nopeaa reagoitua ja kykyä rakentaa yhteistä tilannetta ilman ennalta sovittua suunnitelmaa. Se madaltaa heittäytymisen kynnyksiä, koska yksilö ei ole yksin vastuussa tilanteesta, vaan kokonaisuus syntyy yhdessä. Samalla se kehittää mielikuvitusta, kehollista ilmaisua ja kykyä tukea toisten ideoita.

Harjoitteen aikana syntyi myös tilanne, joka jäi erityisesti mieleeni. Olin itse mukana harjoituksessa ja aloitin uuden kuvan sanomalla "minä olen puu". Eräs oppilas tuli mukaan ja sanoi olevansa "puun päälle pissaava koira". Tilanne sai muut oppilaat nauramaan, ja mukana ollut oppilas perui heti tekemänsä, alkoi itsekin nauraa ja sanoi: "sori ope, en mä voi, toi oli tosi disrespectful". Kehotin häntä kuitenkin pitämään kiinni impulssistaan, koska se oli aito ja syntyi hetkessä. Juuri tällaiset hetket ovat improvisaation ytimessä.

Huomasimme nopeasti, että nuoremmat oppilaat (7. lk) heittäytyivät harjoitteisiin lähes välittömästi. He eivät juurikaan pohtineet, miltä he näyttävät tai mitä muut ajattelevat. Ylempiluokkalaisten kohdalla tilanne oli erilainen (8. - 9.lk.) He saattoivat aluksi tarkkailla tilannetta sivusta ja arvioida, onko osallistuminen turvallista.

Improvisatioharjoitteiden aikana syntyi kuitenkin hetkiä, joissa oppilaat unohtivat hetkeksi tämän varovaisuuden. Kun huomio siirtyi yksittäisestä esiintyjästä ryhmän yhteiseen tekemiseen, osallistuminen alkoi tuntua helpommalta. Näissä tilanteissa näkyi jotain olennaista siitä, mitä taide voi parhaimmillaan tehdä: se voi luoda tilan, jossa ihminen uskaltaa kokeilla jotain uutta ilman pelkoa epäonnistumisesta.

Kolmen päivän aikana kysyimme oppilailta myös suoria kysymyksiä heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan, jotka he kirjoittivat meille paperille. Esimerkiksi mitä haaveita oppilailla on, mitä mieltä he ovat maailman tilanteesta ja minkälaisia haasteita heillä on arkisessa elämässään. Moni nuorista oppilaista koki maailman tilanteen ahdistavaksi eivätkä osanneet oikein käsitellä sitä. Sota ja sen aiheuttama ahdistus ja suru olivat monen nuoren tekstissä läsnä. Osa oppilaista ilmaisi myös kärsivänsä ulkonäköpaineista, masennuksesta ja yksinäisyydestä.

Tämä sai minut erittäin surulliseksi. Nuoret olivat vielä siinä iässä, että heidän ei pitäisi edes miettiä näin suuria asioita, vaan keskittyä olemaan nuoria ja vapaita. Samalla kuitenkin ymmärsin, että maailma jossa he kasvavat on hyvin erilainen kuin se

maailma, jossa itse kasvoin. Uutiset, sosiaalinen media ja jatkuva informaatiotulva tuovat maailman kriisit hyvin lähelle nuorten arkea. Sodat, ilmastokriisi ja yhteiskunnalliset jännitteet eivät ole heille vain kaukaisia uutisia, vaan asioita, jotka vaikuttavat heidän käsitykseensä tulevaisuudesta. Tätä havaintoa tukee myös tuore Nuorisobarometri, jonka mukaan nuorten kokema epävarmuus ja turvattomuus ovat lisääntyneet merkittävästi. Erityisesti maailmanpoliittinen tilanne aiheuttaa turvattomuuden tunnetta suurelle osalle nuorista, ja samalla nuorten usko tulevaisuuteen on heikentynyt viime vuosina (Laine & Happonen 2026). Nuoret elävät arjessa, jossa tulevaisuus näyttyy aiempaa epävarmempana, ja tämä heijastuu myös heidän hyvinvointiinsa ja tapaan hahmottaa omaa paikkaansa maailmassa.

Hartain toiveeni oli, että teatteriharjoitusten aikana oppilaat oppisivat päästämään irti arjen haasteista, unohtamaan ulkopuolisen maailman edes hetkeksi ja uskaltaa olla tässä hetkessä juuri sellaisena kuin he olivat. Niin kuin minäkin olin oppinut. Tekstit, joita he kirjoittivat, sisälsivät usein pelkoa, surua, mutta myös toivoa. Vaikka aiheet olivat raskaita, taiteellinen työskentely tarjosi heille mahdollisuuden sanoittaa asioita, joita oli muuten vaikea pukea sanoiksi.

Yksi ensimmäisistä kysymyksistä oppilaille oli yksinkertainen: mitä teatteri on?

Monelle oppilaalle sana teatteri ei tarkoittanut näyttämötaidetta lainkaan. He viittasivat esimerkiksi elokuvateatteriin ja mainitsivat elokuvia ja näyttelijöitä, kuten Michael B. Jordan tai elokuvia, jotka liittyivät supersankaritarinoin. Tämä ei sinänsä ollut yllättävää. Nykyinen mediaympäristö on vahvasti audiovisuaalinen, ja elokuvat sekä suoratoistosarjat ovat monelle nuorelle tutumpia kuin teatteri. Varsinkin, kun kyseessä ovat maahanmuuttotaustaiset nuoret.

Silti tämä havainto herätti minussa kysymyksen: kuinka monella nuorella on Suomessa mahdollisuus kohdata teatteria omassa arjessaan?

Kun osa oppilaista kuvaili teatteria tarkemmin, he mainitsivat elementtejä kuten valot, näyttelijät ja tarinan. Tämä kertoi siitä, että jonkinlainen käsitys näyttämötaiteesta oli olemassa, mutta se ei välttämättä ollut konkreettinen kokemus.

Projektin aikana kävi kuitenkin selväksi, että vaikka teatteri oli monelle vieras käsite, itse tekeminen ei ollut. Sillä teatterin ja näyttelemisen ydin on leikki ja sitä me kaikki

olemme jossain kohti elämääme tehneet. Leikki ja sen tärkeys vain unohtuu meiltä vanhentuessamme. Kun oppilaille annettiin lupa ja mahdollisuus leikkiä ja kokeilla erilaisia rooleja ja tilanteita, he lähtivät mukaan yllättävän avoimesti. Kohtaukset syntyivät nopeasti, ja niissä käsiteltiin usein teemoja, jotka olivat oppilaille läheisiä: ystävyyttä, pelkoa, epävarmuutta ja toiveita tulevaisuudesta.

Näissä hetkissä näkyi myös se, miten taide voi toimia välineenä kokemusten jakamiseen. Oppilaat eivät välttämättä olisi puhuneet samoista asioista suoraan keskustelussa, mutta roolin kautta niistä oli helpompi kertoa.

Kolmen päivän jälkeen tunnelma oli yllättävän haikea. Monet oppilaista kysyivät, voisimmeko jatkaa työskentelyä pidempään. Tämä herätti minussa uuden kysymyksen: jos lyhytkin kohtaaminen taiteen kanssa voi herättää näin paljon kiinnostusta, mitä tapahtuisi, jos tällaiselle työskentelylle olisi enemmän tilaa koulujen arjessa?

Juuri tästä kysymyksestä alkoi myös oma pohdintani taiteen merkityksestä nuorten elämässä. Vesalan kokemus ei ollut pelkästään yksittäinen projekti, vaan se avasi näkökulman siihen, miten suuri vaikutus taiteella voi olla silloin, kun se tuodaan osaksi nuorten arkea.

2.3 Entä jos paljastun -esitys

Kuten jo aikaisemmassa kappaleessa mainitsin, kurssin tavoitteena oli tutustuttaa oppilaat näyttelijäntyön perusperiaatteisiin improvisaation ja erilaisten harjoitteiden kautta. Samalla keräsimme oppilailta materiaalia – ajatuksia, tarinoita ja kokemuksia – joista rakensimme esityksen. Vesalassa vietetyn jakson jälkeen työryhmämme palasi viikonlopun jälkeen Teatterikorkeakouluun, jossa aloitimme oppilailta saadun materiaalin tarkastelun ja jatkotyöstämisen.

Oppilaiden teksteistä nousi esiin monipuolisia ja keskenään erilaisia teemoja, kuten Romeo ja Julia, Marvel Cinematic Universe, toimintaelokuvat, kuuluisuus, epäkunnioitus, oma asema yhteisössä, halu olla ”normaali”, halu olla esillä, joukosta erottumisen pelko, oma porukka, rasismi, Black Lives Matter, sodat ja maailmantilanne, uskonto, ahdistus, pelko, ulkonäköpaineet, masennus sekä yksinäisyys.

Häkellyimme jälleen nuorten tuottamasta materiaalista, mutta samalla pystyimme samaistumaan siihen vahvasti. Jokainen työryhmämme jäsen oli jossain vaiheessa elämäänsä kokenut samankaltaisia tunteita ja ajatuksia. Aiheiden käsittely kiinnosti meitä kaikkia, joten esityksen rakentaminen tuntui luontevalta. Valitsimme teemoja, jotka puhuttelivat meitä itseämme ja joita halusimme lähteä tutkimaan tarkemmin.

Aluksi halusimme käsitellä näitä teemoja Romeo ja Julia -teoksen kautta, koska se oli noussut esiin nuorten tekemissä kohtauksissa. Yksi mieleenpainuvimmista hetkistä syntyi, kun kaksi oppilasta alkoi improvisoida kohtauksen tästä lähtökohdasta. He keskustelivat rakkaudesta ja sen vaikeudesta, ja tilanne kehittyi yllättävän intensiiviseksi. Dialogin päätteeksi toinen oppilaista tarttui toisen kädestä ja sanoi rakastavansa tätä. Liikuntasali, jossa työskentelimme, hiljeni täysin. Kaikki keskittyivät siihen, mitä oli tapahtumassa. Toinen oppilas lähestyi toista aikeenaan suudella häntä, kunnes aivan yhtäkkiä sekä esiintyjät että yleisö huusivat yhteen ääneen: “YOOOOOO!”. Tämän jälkeen kaikki repesivät nauruun ja tilanne purkautui.

Olimme jälleen kerran jonkin aidon ja rehellisen aiheen äärellä, mutta ymmärrettävästi oppilaat eivät vieneet tilannetta loppuun asti. Hetki jäi kuitenkin ryhmällemme vahvasti mieleen, ja päätimme myöhemmin sisällyttää siitä inspiroituneen kohtauksen esitykseemme.

Huomasimme kuitenkin nopeasti, että Romeo ja Julia -teoksen kautta näiden teemojen käsittely olisi ollut haastavaa ja vienyt paljon aikaa, jota meillä ei ollut rajattomasti käytettävissä. Päätimme yhdessä luopua tästä lähtökohdasta ja etsiä toisenlaisen lähestymistavan. Sovimme, että jokainen työryhmän jäsen valitsisi itseään kiinnostavan teeman ja toisi seuraavaan tapaamiseen joko kohtausidean tai valmiin kohtauksen.

Minua kiinnosti erityisesti uskonto, sillä minulla on ollut nuoruudessani ja myös aikuisena ristiriitainen suhde uskontoon ja Jumalaan. Kirjoitin lyhyen monologin, jossa käsitelin suhdettani kristinuskoon, Jumalaan ja isääni.

Hyvä kristitty

Mun nuoruudesta puuttu toivo. Ku mä olin neljätoista nii mun isoin toive oli, että mä en olis tän pallon päällä, mä en halunnu olla elossa, halusin kuolla. Mä olin menettänyt itelleni kaikista tärkeimmän henkilön.

Is it wickedness? Is it weakness? You decide
Are we gonna live or die?

Mul on tosi monimutkainen suhde Jumalaan. Mut on kasvatettu kristityks ja mun kongolainen isä on todella uskovainen. Vastaus mun avunpyyntöihin oli ”Tämä oli osa Jumalan suunnitelmaa”. Olin tosi pitkään vihanen mun isälle ja Jumalalle. Näilt kahelta olin saanu apua, lohtua ja turvaa sillon, ku mulla oli hankalaa, mut nyt sitä turvaa ei enää ollu. Tää jätti mun sydämen kohalle aukon, semmosen loputtoman kuilun, jonka pohjaa ei näy. Tipuin joka päivä syvemmälle. Mut jostain syystä mä en koskaan pystyny tappaa itteeni, en halunnu. Estiks mut Jumala? Suojelusenkeli? Minä itse?

Mun pää sanoo mulle tässä, ku tätä tekstii kirjotan, että en tuu koskaan ymmärtämään Jumalaa ja sen suunnitelmia eikä mun oookkaan tarkoitus. Raamatussa kai sanotaan kans näin. Mut mun äiti ei tuu koskaan näkemään, ku mä meen naimisiin tai saan lapsen. Mun äiti ei tuu näkee Dance Brothersia ja se ei tuu näkee, kun sen poika saavuttaa sen unelmat... Mun sydämellä on kaks viestiä Jumallalle.

Viesti yksi: Haista paska. Sydämeni pohjasta, haista paska. Mä vihaan sua. Mä vihaan sua enemmän, ku mitään muuta tässä maailmassa ja mä toivon, että ku sun poikas kuoli meidän syntien puolesta nii se kärsi yhtä paljon, ku jokainen lapsensa menettänyt vanhempi tai vanhempansa menettänyt lapsi. Mä toivon, että jokainen hetki minkä sä vietät on yhtä vaikeeta, ku mun nuoruus, kun sun pitää kattoo tätä paskaa minkä sä oot luonu.

Viesti kaksi: Kiitos. Kiitos kaikesta.

Seuraavassa tapaamisessa jokainen toi mukanaan oman materiaalinsa, ja koimme tämän työskentelytavan toimivaksi. Jatkoimme työskentelyä samalla tavalla, ja vähitellen esitykseen alkoi kertyä erilaisia näkökulmia ja kokemuksia. Osa toi mukanaan päiväkirjamerkintöjä, haaveita, pelkoja sekä asioita, jotka ärsyttivät tai tuottivat iloa. Huomasimme pian, että meillä oli kasassa riittävästi materiaalia esityksen rakentamiseen.

Prosessin aikana kävi myös ilmi, että esityksemme tulisi sisältämään paljon musiikkia ja että kohtaukset tarvitsisivat tuekseen erilaisia äänimaisemia. Tarvitsimme äänisuunnittelijan. Onneksemme yhden työryhmän jäsenen kautta mukaan saatiin äänisuunnittelija Nikita Pimenov, joka liittyi osaksi työryhmäämme. Hän toimi myös ulkopuolisena katsojana ja antoi meille arvokasta palautetta kohtausten toimivuudesta ja sisällöstä. Myös kurssin vastuopettajat kiersivät seuraamassa työskentelyämme ja antoivat palautetta prosessin eri vaiheissa.

Lopulta meidän tuli päättää teokselle nimi. Kävimme läpi useita vaihtoehtoja, kuten Odotushuone, Välitila ja Nuoruus. Työskentelyn aikana esityksestämme nousi kuitenkin yksi keskeinen teema: pelko paljastumisesta. Pelko siitä, että joku näkee minut lävitseni, huomaa heikkouteni tai näkee minut erilaisena. Ajatus siitä, että ”oikea minä” paljastuu. Tämän teeman pohjalta teoksemme sai nimekseen Entä jos paljastun.

Koko esityksen syntyprosessi oli opettavainen, palkitseva ja monella tavalla poikkeuksellinen. Olimme tottuneet työskentelemään valmiin tekstin pohjalta, mutta tällä kertaa rakensimme esityksen omista kokemuksistamme ja tarinoistamme. Lopputuloksena syntyi monimuotoinen kokonaisuus, joka sisälsi tanssia, dialogeja, monologeja, taistelukohtauksen sekä musiikkia ja räppiä.

Esiinnyimme sekä Teatterikorkeakoulussa että Vesalan peruskoulussa. Koin jännittäväni enemmän esiintymistä nuorille kuin Teatterikorkeakoulun yleisölle. Nuorille esiintyminen on hyvin erilaista – siinä on jatkuvasti läsnä tietynlainen arvaamattomuus, koska ei voi ennakoida, miten yleisö reagoi. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun katsojat eivät välttämättä ole aiemmin nähneet teatteriesityksiä.

Vesalan peruskoulun oppilaat olivat kuitenkin pääosin hyvin keskittyneitä esityksen aikana.

Erityisesti silloin, kun käsitelimme heille läheisiä ja henkilökohtaisia teemoja, tilaan syntyi rauhallinen ja keskittynyt ilmapiiri. Esityksen lopussa käytimme suomalaisen artistin Yeboyahin kappaletta *Onnellinen taas*, jonka aikana osa oppilaista nousi lavalle kanssamme tanssimaan. Hetki oli yhteisöllinen ja vapautunut.

Tätä kokemusta on vaikea kuvata täysin sanoin. Koen, että olin ensimmäistä kertaa elämässäni tekemässä jotakin, jolla oli aidosti merkitystä sekä itselleni että muille. Luokka näyttämönä -kurssi on yksi merkittävimmistä kokemuksistani näyttelijänä ja opiskelijana. Se ei ainoastaan kehittänyt minua ammatillisesti, vaan muutti myös tapani ajatella taiteesta ja sen merkityksestä.

2.4 Vesala kurssin jälkeen - Teatterikerho

Kun kurssi Vesalan peruskoulussa päättyi, minulle jäi vahva tunne siitä, että kolmen päivän aikana tapahtui enemmän kuin olin alun perin osannut odottaa. Esityksen tekeminen ja nuorten kohtaaminen eivät olleet pelkästään taiteellinen prosessi, vaan myös henkilökohtaisesti merkittävä kokemus.

Aluksi ajattelin projektia ennen kaikkea opetuksellisena kokemuksena: tulimme kouluun, esittelisimme näyttelijäntyön harjoitteita ja työskentelisimme oppilaiden kanssa lyhyen jakson ajan. Todellisuudessa oppilaiden kanssa yhdessä vietetty aika osoittautui kuitenkin paljon monisyisemmäksi kohtaamiseksi. Työskentely ei ollut yksisuuntaista opettamista, vaan jatkuvaa vuorovaikutusta, jossa myös minä opin ja muutuin.

Eryteisesti esityksen rakentaminen nuorten materiaalin pohjalta avasi minulle uudenlaisen näkökulman siihen, mitä teatteri voi olla. Se ei ollut vain valmiin tekstin esittämistä, vaan yhteisen kokemuksen muotoilemista näyttämölle. Samalla aloin pohtia yhä enemmän taiteen roolia oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja siinä, miten ihmiset voivat sen kautta ymmärtää toisiaan paremmin.

Päätin keväällä 2024 palata takaisin Vesalan peruskouluun. Olin ensin yhteydessä Tea Kostetiin, joka toimi yhteyshenkilönämme Luokka näyttämönä -kurssin aikana. Tavoitteenani oli perustaa halukkaille teatterikerho, jossa voisimme yhdessä, tuttuun tapaan, tutkia näyttelijäntyötä turvallisesti ja ilman minkäänlaisia suorituspaineita.

Tea ilahtui yhteydenotostani suuresti. Hän kertoi, että oli vierailumme jälkeen itsekin pohtinut, miten kouluun voitaisiin saada lisää draamaopetusta. Sain Tealta koulun rehtorin, Niina Halonen-Malliarakiksen, yhteystiedot, ja sovimme tapaamisen, jossa pääsin kertomaan ideastani tarkemmin.

Keskustelu rehtorin kanssa oli erittäin myönteinen. Hän innostui ajatuksesta, ja sain luvan teatterikerhon perustamiseen. Minulle annettiin vapaat kädet toiminnan suunnitteluun sekä vetovastuu kerhosta.

Minua pyydettiin myös toimimaan tuntiopettajana, minkä ansiosta vietin aikaa erikäisten oppilaiden kanssa laajemmin koulupäivän aikana. Opetin muun muassa äidinkieltä, matematiikkaa, musiikkia ja muita oppiaineita. Tämä antoi minulle mahdollisuuden tutustua oppilaisiin myös luokkahuoneympäristössä ja nähdä heidän arkeaan monesta eri näkökulmasta.

Teatterikerhoon haki yhteensä viisi nuorta, joiden kanssa työskentelimme suurelta osin improvisaation avulla, mutta pyrin aina kuuntelemaan ja ottamaan vastaan oppilaiden toiveita. Jossain kohti siirryimme käyttämään oikeita tekstejä ja näyttelemään kohtauksia näytelmistä, missä olin itse ollut mukana, esimerkiksi *West Side Story* ja *Isobroidi/Pikkubroidi*. Keskityimme harjoitteissa kohtauksiin, joissa oli selkeitä hahmojen välisiä konflikteja, erilaisia tunteita ja kohtaamisia. Pohdimme myös yhdessä, mitä tapahtuisi, jos hahmojen statukset kääntyisivät kohtauksen sisällä toisin päin. Toisin sanoen, mitä jos selkeästi ylästatuksessa oleva hahmo olisikin yhtäkkiä alastatuksessa ja päinvastoin? Tämä avasi kiinnostavia näkökulmia siihen, miten valtasuhteet vaikuttavat hahmoihin ja kohtauksen dynamiikkaan.

Nuoret kokivat tällaisen työskentelyn kiinnostavana, ja he tekivät tarkkoja havaintoja siitä, kuinka teknistä ja ajoittain haastavaa näytteleminen voi olla. Keskustelimme paljon siitä, miten pienetkin muutokset ilmaisussa tai asemassa voivat muuttaa koko kohtauksen merkitystä.

Työskentelyn aikana tutustuimme myös näyttämötaisteluun. Erityisesti kahden kerhossa olleen oppilaan motivaatio, keskittyminen ja panostus kasvoivat selkeästi tämän aiheen parissa. Näytin oppilaille, miten teatterissa rakennetaan taistelukohtauksia ja miten ne eroavat kameran edessä tehdyistä kohtauksista.

Teatterissa näyttämötaistelun keskeinen elementti on positio: näyttelijöiden välinen etäisyys ja sijoittuminen suhteessa toisiinsa sekä yleisöön. Turvallinen etäisyys varmistaa sen, ettei kukaan loukkaannu, ja oikea suhde yleisöön mahdollistaa sen, että liikkeet näyttävät katsojan silmissä uskottavilta. Katsojan katsetta ikään kuin ohjataan niin, että iskut näyttävät todellisilta, vaikka ne eivät sitä ole.

Kameratyöskentelyssä perusperiaate on samankaltainen: näyttelijöiden välinen etäisyys säilyy turvallisena, mutta illuusio rakennetaan kuvakulmien ja leikkauksen avulla.

Molemmissa työskentelytavoissa keskeistä on keskittyminen, vastanäyttelijän huomioiminen ja yhteinen rytmi. Mitään ei tehdä ennen kuin molemmat ovat valmiita ja tilanteessa täysin läsnä.

Nuoria oli kaikenlaisista eri taustoista, somalialaisia, aasialaisia, afrikkalaisia ja iranilaisia. Jo ensimmäisten päivien aikana oli nähtävissä, että oppilaiden suhtautuminen esiintymiseen vaihteli huomattavasti. Osa heistä heittäytyi harjoituksiin välittömästi, kun taas toiset pysyivät aluksi sivussa tarkkailemassa tilannetta. Tämä ei ollut pelkästään yksilöllinen ero rohkeudessa tai ujoudessa. Pikemminkin se liittyi laajempiin tekijöihin, kuten ikään, ryhmadynamiikkaan ja siihen, millaisista kulttuurisista tai perhekohtaisista taustoista oppilaat tulivat. Aloin kiinnittää huomiota siihen, että nämä tekijät vaikuttivat merkittävästi siihen, millä tavalla nuoret suhtautuivat esiintymiseen. Vaikka kiinnostus oli monella selvästi olemassa, se ei aina päässyt näkyväksi. Usein siihen liittyi erilaisia varauksia tai pelkoja, jotka eivät välttämättä liittyneet itse tekemiseen vaan siihen, miten muut suhtautuisivat siihen.

Jatkoin työskentelyä oppilaiden kanssa ja käytin improvisaatiosta itselleni tuttuja harjoitteita opetuksen välineenä. Improvisaatio tarjoaa monia käytännöllisiä työkaluja tilanteisiin, joissa tavoitteena on madaltaa osallistumisen kynnystä ja rohkaista oppilaita ilmaisemaan itseään. Improvisaatioharjoitteiden yksi keskeinen idea on, että tilanteessa ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Tämä tekee osallistumisesta usein helpompaa varsinkin nuorille, koska oppilaat eivät koe samanlaista suorituspainetta kuin perinteisissä koulutehtävissä. Improvisaatiossa tärkeintä ei ole lopputulos vaan prosessi ja reagointi tilanteeseen. Improvisaatioharjoitteita on monenlaisia, mutta niillä on usein yhteinen tavoite: lisätä läsnäoloa, kuuntelemista ja yhteistyötä. Vesalassa käytin paljon erilaisia improvisaatioleikkejä, joiden tarkoituksena oli aktivoida oppilaita ja luoda ryhmään turvallinen ilmapiiri.

Mitä improvisaatioleikkejä käytin työskennellessäni nuorten kanssa?

Stop and Go

Yksi yksinkertaisimmista ja samalla tehokkaimmista improvisaatioharjoitteista on Stop and Go -leikki.

Harjoitteessa kaksi henkilö aloittaa kohtausten vapaasti. Kun toinen henkilö kohtausten ulkopuolelta sanoo "stop", kohtaus pysähtyy paikalleen. Stopin huutanut henkilö astuu kohtausten sen sisään ja menee jommankumman kohtausten sisällä olleen paikalle ja sanoo "go", kohtaus jatkuu, mutta juuri kohtausten sisään astuneen henkilön uudella ajatuksella. Harjoitteen idea on yksinkertainen, mutta sen vaikutus ryhmään voi olla yllättävän suuri.

Stop and Go -harjoite kehittää erityisesti keskittymistä, ryhmän kuuntelemista sekä reagoitakykyä. Keskittymistä harjoite vaatii siksi, että osallistujan täytyy olla jatkuvasti läsnä tilanteessa. Koska kuka tahansa voi milloin tahansa huutaa "stop", ei kohtauksessa voi ikään kuin "kadota" omiin ajatuksiin, vaan huomion täytyy pysyä koko ajan yhteisessä tekemisessä.

Ryhmän kuunteleminen nousee harjoitteessa keskeiseksi taidoksi. Osallistujien täytyy seurata tarkasti toistensa tekemistä, kehonkieltä ja aloitteita, jotta kohtaus voi jatkua luontevasti myös silloin, kun siihen tulee uusi henkilö mukaan. Harjoite opettaa huomaamaan, että oma tekeminen ei ole irrallista, vaan se rakentuu aina suhteessa muihin.

Reagoitakyky puolestaan kehittyy tilanteissa, joissa kohtaus muuttuu äkillisesti. Kun uusi osallistuja astuu kohtaukseen ja tuo mukanaan uuden idean, muiden täytyy pystyä mukautumaan siihen nopeasti. Tämä vaatii kykyä hyväksyä toisen ehdotus ja rakentaa sen päälle sen sijaan, että yrittäisi pitää kiinni omasta alkuperäisestä ajatuksesta.

Harjoitteen yksinkertaisuudesta huolimatta sen vaikutus ryhmään voi olla yllättävän suuri. Se luo tilan, jossa epäonnistuminen on sallittua ja jossa yhdessä tekeminen nousee yksilösuoritusta tärkeämmäksi.

Yes, And

Toinen improvisaation harjoite mitä käytin oli niin sanottu Yes, And.

Yes, And tarkoittaa sitä, että osallistujat hyväksyvät toisen ehdotuksen ja rakentavat sen päälle. Jos toinen oppilas esimerkiksi aloittaa kohtauksen sanomalla jotain, seuraavan tehtävä ei ole torjua ideaa vaan jatkaa sitä.

Esimerkiksi:

Oppilas 1:

“Me olemme avaruusaluksessa.”

Oppilas 2:

“Kyllä, ja meidän täytyy pelastaa planeetta.”

Harjoitteen tarkoituksena on opettaa osallistujille kuuntelemista ja yhteistyötä. Kun kaikki rakentavat kohtauksen yhdessä, lopputulos syntyy ryhmän yhteisestä työstä.

Status-harjoitteet

Kolmas usein käyttämäni harjoitetyyppi liittyi niin sanottuihin status-harjoitteisiin. Näissä harjoitteissa oppilaat tutkivat, miten ihmisten välinen asema näkyy kehossa ja käyttäytymisessä.

Esimerkiksi yhdessä harjoitteessa oppilaat näyttelivät perus kohtauksen ”kaverukset jalkapallokentällä” eri statuksissa. Ylästatus ja alastatus.

Ylästatus voi näkyä esimerkiksi suorana ryhtinä, rauhallisena liikkeenä ja katsekontaktina. Alastatus taas voi näkyä pienempänä kehonkielenä, varovaisena liikkumisena tai katseen välttämisenä.

Harjoitteen tarkoituksena ei ole arvottaa näitä statuksia, vaan auttaa oppilaita huomaamaan, miten paljon viestintää tapahtuu ilman sanoja.

2.5 Keskusteluja nuorten kanssa

Teatterikerhon perustaminen ja nuorten kanssa uudestaan työskentely oli minulle tärkeä kokemus. Näyttelemisen ohella keskustelin paljon nuorten kanssa myös elämästä. Kuten jo aiemmin mainitsin, nuoret tulivat erilaisista taustoista, mutta yksi isoimmista asioista, mihin aina törmäsimme, oli uskonto ja elämäkatsomus. Yksi merkittävimmistä keskusteluista nuorten kanssa liittyi seksuaalivähemmistöihin.

Yhtenä päivänä tauolla eräs kerhossa olleista nuorista kysyi minulta, että mihin minä uskon. Vastasin, että olen kristitty, seuraava kysymys mitä mieltä olen seksuaalivähemmistön jäsenistä. Vastasin, että mielestäni kaikilla tässä maailmassa pitää olla lupa saada olla sellainen, kuin on. Olkoon kyse sitten seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä, ihonväristä ja niin edelleen. Vastaukseni pysäytti nuoret. Kysymyksen esittänyt nuori jatkoi ja sanoi, että hänen mielestään homoseksuaalisuus on väärin. Kysyin oppilaalta, että miksi? Hän vastasi, että hänen uskonnossaan vaan sanotaan niin ja kaikki hänen perheessä on samaa mieltä, joten asia on vain niin. Kysyin oppilaalta, että mitä jos sinun uskonnossa sanottaisiin, että minä ja kaikki afrikkalaiset ovat vääränlaisia. Mitä sanoisit siitä? Oppilas vastasi, että se ei olisi hänelle ongelma, koska tuntee minut ja tuntee paljon afrikkalaisia ja on viettänyt minun kanssani ja muiden afrikkalaisten kanssa aikaa joten hän tietää, että olisi väärin ajatella noin. Shakkimatti, ajattelin. Kysyin oppilaalta mistä sitten tiedät, että homoseksuaalisuus on väärin? Oletko viettänyt kenenkään seksuaalivähemmistön jäsenen kanssa aikaa, yrittänyt ymmärtää heitä? ”Miltä sinusta tuntuu, kun sinua tai sinun uskontoasi haukutaan”, kysyin oppilaalta? Oppilas vastasi, että pahalta, en pidä siitä, kun meitä kohdellaan huonosti tai haukutaan. ”Miksi sitten olet valmis loukkaamaan toista/toisia, jos et pidä siitä, että sinua loukataan?”, kysyin vielä oppilaalta. Oppilas ei enää vastannut vaan oli hiljaa, hän ei ollut selkeästi koskaan joutunut pohtia tai pysähtynyt kyseisen kysymyksen äärelle. Kävin paljon samankaltaisia keskusteluja muidenkin oppilaiden kanssa ja koen, että ne olivat merkittäviä keskusteluja heille ja itselleni myös.

En ollut kuitenkaan pelkästään opettajan roolissa, vaan sain myös kunnian olla oppilaan asemassa. Vaikka opetin nuoria vain lyhyen ajan, koen että sain kiinni siitä, mistä

professorini ja lehtorini puhuvat meille Teatterikorkeakoulussa. He ovat usein korostaneet sitä, kuinka palkitsevaa meidän nuorten kanssa työskenteleminen voi olla ja kuinka merkityksellisiä pienetkin oivalluksen hetket voivat olla oppimisprosessissa. Vasta työskennellessäni itse nuorten kanssa aloin todella ymmärtää, mitä he tällä tarkoittavat.

Erityisen voimakas tunne syntyi niissä hetkissä, kun näin oppilaiden ottavan selkeitä harppauksia eteenpäin. Aluksi moni heistä saattoi olla epävarma tai varautunut esiintymään muiden edessä, mutta harjoitusten edetessä rohkeus kasvoi ja itseluottamus vahvistui. Oli hienoa huomata, kuinka oppilaat alkoivat luottaa paitsi itseensä myös toisiinsa. Tällaiset hetket toivat mukanaan vahvan ylpeyden tunteen: tuntui merkitykselliseltä nähdä, että oma työ saattoi edes pienellä tavalla tukea heidän kasvuaan.

Samalla opin nuorilta itse valtavan paljon. Heidän kulttuurinsa, kielensä ja tapansa katsoa maailmaa avasivat minulle uusia näkökulmia. Keskustelut heidän kanssaan saivat minut pohtimaan myös omia käsityksiäni ja ennakkoluulojani. En ollut aikaisemmin ollut tilanteessa, jossa kohtaisin näin monenlaisia kokemuksia ja maailmankuvia yhtä aikaa.

Näiden kohtaamisten kautta ymmärsin, että opettaminen ei ole yksisuuntainen prosessi. Se ei ole pelkästään tiedon siirtämistä opettajalta oppilaalle, vaan jatkuvaa vuorovaikutusta, jossa kaikki osapuolet voivat oppia toisiltaan. Tässä mielessä koen, että nuorten kanssa työskentely opetti minulle yhtä paljon kuin mitä itse pystyin heille opettamaan.

2.6 Ope-Rode

Teatterikerhon ohella opetin myös muita aineita Vesalan peruskoulussa. Koska tulin kouluympäristön ulkopuolelta, olin oppilaille heti kiinnostava hahmo. Minulla oli harvoin vaikeuksia saada oppilaat kuuntelemaan opetustani.

Ajan myötä suhteeni oppilaisiin alkoi myös muuttua rennommaksi ja luontevammaksi. Oppilaat antoivat minulle lempinimen Ope-Rode, ja se jäi käyttöön nopeasti.

Useilla äidinkielen tunneilla olin saanut luvan kertoa oppilaille näyttelemisestä ja omasta polustani näyttelijäksi. Käytin omaa tähtivoimaani hyväkseni monesti. Ennen kuin aloitin opetuksen, näytin oppilaille Netflixistä *Dance Brothers* sarjasta ensimmäiset minuutit, jolla sain oppilaat heti kiinnostumaan näyttelemisestä ja minusta. Tottakai oppilaiden keskuudessa oli aina yksilöitä, joita ei kiinnostanut yhtään se mistä minä kerroin ja puhuin. Mutta tuntien jälkeen näissä oppilaissa tapahtui yleensä pieni käänne. Juuri ne oppilaat, jotka olivat tunneilla kaikista “epäkiinnostuneimpia”, lähestyi minua opetuksen jälkeen luokkahuoneessa, kun muut olivat poistuneet tai käytävillä kahden kesken. He kysyivät esimerkiksi, miten näyttelijäksi voi tulla tai millaista opiskelu Teatterikorkeakoulussa on. Yritin saada juuri näitä oppilaita teatterikerhoon mukaan, mutta osallistumisen kynnyks oli heille korkea. Tämä havainto oli tärkeä. Se viittasi siihen, että kiinnostus taiteeseen ei välttämättä puutu nuorilta. Sen sijaan kysymys voi olla siitä, millaisessa ympäristössä kiinnostus saa tilaa tulla esiin.

Koulussa oli myös paljon opiskelijoita joilla suomen kieli ei ollut vielä sujuvaa. Käytin usein S2 tunneilla (suomi toisena kielenä) valmiita tekstejä, joita luimme oppilaiden kanssa yhdessä. Lähestymistapani oli seuraava: Minulla oli valmis teksti, kohtaus esityksestä tai kirjasta jossa oli selkeä dialogi. Dialogi tarkoittaa kahden tai useamman henkilön välistä vuoropuhelua, keskustelua tai replikointia. Tavoitteeni oli yrittää saada oppilaat ymmärtämään mitä kohtauksessa tapahtuu, mitä/millaisia sanoja kohtauksessa käytetään, mitkä emootiot ovat pinnalla ja madaltaa oppilaiden kynnystä puhua suomea toisten edessä. Haastoin myös oppilaita yrittämään opetella teksti ulkoa. Painotin, että tavoite ei ole osata tekstiä ulkoa, vaan yrittää muistaa mitä oltiin luettu. Yllätyksekseni huomasin, että monen oppilaan suomen kielen taidot paranivat opetukseni aikana ja heidän kynnyks puhua suomen kieltä laski. Sain opetukseni aikana paljon positiivista palautetta oppilailta sekä muilta opettajilta epätavallisesta opetustyylistäni. Osalta opettajista kuulin myös, että niiden oppilaiden motivaatio, arvosanat ja tuntikäyttäytyminen olivat parantuneet, jotka olivat osallistuneet aktiivisesti tunneilleni ja teatterikerhoon. Olin jälleen kerran uuden kysymyksen äärellä. Voiko esittävien taiteiden keinoin opettaa toista? Selkeästi voi, mutta miksi näin ei tehdä, jos lopputulokset ovat näin positiivisia? Yksi mahdollinen vastaus liittyy siihen, miten opetusta perinteisesti ajatellaan. Kouluissa oppiminen yhdistetään usein kirjoihin, kokeisiin ja luokkahuoneessa tapahtuvaan työskentelyyn.

Taide taas nähdään helposti erillisenä aineena tai harrastuksena, eikä niinkään oppimisen välineenä. Omien kokemusteni perusteella tämä ajattelutapa tuntuu kuitenkin liian kapealta. Kun työskentelin Vesalassa nuorten kanssa, huomasin, että monet oppilaat oppivat asioita nopeammin silloin, kun oppiminen tapahtui tekemisen kautta. Improvisaatioharjoitteet, kohtaukset ja yhteinen työskentely loivat tilanteita, joissa oppilaat joutuivat kuuntelemaan toisiaan, reagoimaan nopeasti ja käyttämään kieltä aktiivisesti. Samalla he harjoittelivat yhteistyötä ja itsensä ilmaisemista.

Tällaisessa oppimisessa tärkeää ei ollut pelkästään lopputulos, vaan myös prosessi. Oppilaat saivat kokeilla, epäonnistua ja yrittää uudelleen ilman, että virheitä pelättiin samalla tavalla kuin perinteisessä luokkahuonetilanteessa. Tämä loi tilan, jossa oppiminen tapahtui usein huomaamatta. Näiden kokemusten kautta aloin pohtia yhä enemmän taiteen roolia oppimisessa. Ehkä taide ei ole vain yksi oppiaine muiden joukossa, vaan myös väline, jonka avulla voimme ymmärtää maailmaa, toisiamme ja itseämme hieman paremmin. Kun tarkastelen Vesalan kokemusta jälkikäteen, näen kolme tekijää, jotka vaikuttivat erityisen paljon siihen, miten oppilaat suhtautuivat esiintymiseen: ikä, sosiaalinen paine ja kulttuuriset tai uskonnolliset taustat. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen näitä tekijöitä tarkemmin.

2.7. Ikä ja osallistuminen

Yksi selkeä havainto liittyi oppilaiden ikään. Nuoremmat oppilaat 11 - 13 (5. - 7. lk) vuotiaat osallistuivat harjoitteisiin yleensä spontaanimminkin kuin vanhemmat 14 - 15 (8. - 9-lk) vuotiaat. Nuoremmat oppilaat osallistuivat innokkaasti ja heittäytyivät helposti – he eivät vielä pelänneet epäonnistumista tai sitä, mitä muut ajattelevat.

Sen sijaan yläkoululaisten kohdalla tilanne oli usein hieman erilainen. He saattoivat tarkkailla muiden reaktioita ennen kuin lähtivät mukaan. Tämä ei välttämättä tarkoittanut, etteivät he olisi olleet kiinnostuneita, vaan pikemminkin sitä, että he pohtivat tarkemmin omaa asemaansa ryhmässä.

Murrosiässä sosiaalinen identiteetti alkaa usein korostua. Nuoret tarkkailevat toisiaan ja muodostavat käsityksiä siitä, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Esiintyminen voi tällaisessa tilanteessa tuntua erityisen paljastavalta, koska se tuo yksilön näkyvästi muiden huomion kohteeksi. Silti käytävillä he pysäyttivät minut ja kyselivät lisää.

Kiinnostus oli olemassa, mutta se oli piilossa. Miksi koulussa ei ole tilaa tällaiselle ilmaisulle, jos halua kuitenkin on? Millä tavalla koulu yhteisö voisi ottaa paremmin huomioon ne nuoret, jotka eivät heti uskalla tulla esiin? Tämä sai minut ymmärtämään, että taiteellinen uteliaisuus ei katoa iän myötä se vain tarvitsee turvallisemman tilan tullakseen näkyväksi

2.8. Ryhmädynamiikka

Ryhmädynamiikka vaikutti selvästi siihen, millä tavoin oppilaat osallistuivat harjoituksiin. Keitä ryhmässä on, kuka on kenen kaveri, oliko ryhmässä minun kavereita joiden edessä en kehtaa näyttää innostumista, oliko ryhmässä se henkilö, joka määrittää koko ryhmän puolesta, että onko tämä ”meidän” mieltä kiinnostavaa vai ei. Joissakin tilanteissa yksittäinen oppilas saattoi muuttaa koko ryhmän ilmapiiriä. Kun joku uskalsi heittäytyä tilanteeseen, muut saattoivat rohkaistua. Toisaalta oli myös tilanteita, joissa ryhmä pysyi varautuneena. Jos ilmapiiri oli jännittynyt tai oppilaat pelkäsivät joutuvansa naurunalaiseksi, osallistuminen jäi helposti vähäiseksi.

Tällaisissa tilanteissa minun tehtävänä oli luoda turvallinen tila.

Improvisaatioharjoitteiden yksi tärkeä periaate on ajatus siitä, että jokainen ehdotus hyväksytään. Tämä ajatus tunnetaan improvisaatioteatterissa usein nimellä yes, and. Ja kuten aikaisemmin jo sanoin sen tarkoituksena on kannustaa osallistujia rakentamaan toistensa ideoiden päälle sen sijaan, että niitä torjuttaisiin.

Kun tällainen ilmapiiri syntyy, osallistuminen muuttuu usein helpommaksi.

2.9. Taide yhteisenä kielenä

Vesalan koulussa työskentely sai minut pohtimaan myös taiteen roolia yhteisenä kielenä. Oppilaiden taustat olivat hyvin erilaisia ja luokassa puhuttiin monia eri kieliä. Tästä huolimatta improvisaatioharjoitteet toimivat usein yllättävän hyvin.

Kun tehtävät perustuivat liikkeeseen, eleisiin ja tilanteisiin, yhteistä kieltä ei välttämättä tarvittu samalla tavalla kuin tavallisessa keskustelussa. Oppilaat saattoivat rakentaa kohtauksia ja ymmärtää toisiaan ilman pitkiä selityksiä.

Teatteri ja esittävät taiteet luovat parhaimmillaan mielestäni tilan, jossa ihmiset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja identiteettejä turvallisessa ympäristössä. Kun ihminen astuu hetkeksi toisen rooliin, hän voi samalla tarkastella maailmaa toisen näkökulmasta.

Tämä ajatus tuntui hyvin konkreettiselta Vesalan teatterikerhossa. Oppilaat saattoivat rakentaa kohtauksia, joissa he esittivät esimerkiksi opettajaa, vanhempaa tai ystävää. Vaikka tilanteet olivat leikillisiä, niissä näkyi usein yritys ymmärtää toisen ihmisen näkökulmaa.

Yhdessä tilanteessa oppilaat esittivät ystävien välistä konfliktia, jossa toinen koki jäävänsä ulkopuolelle. Kohtauksen aikana oli nähtävissä, kuinka oppilaat alkoivat etsiä tapoja ratkaista tilannetta: joku ehdotti anteeksipyyntöä, toinen puolestaan sitä, että pitäisi uskaltaa sanoa ääneen, miltä tuntuu. Näissä hetkissä tuli näkyväksi se, miten teatteri voi toimia tilana, jossa erilaisia näkökulmia voidaan kokeilla ja ymmärtää turvallisesti.

3. HENKILÖKOHTAINEN HISTORIA

Kun olen työskennellyt nuorten kanssa ja pohtinut taiteen merkitystä heidän elämässään, olen samalla alkanut tarkastella omaa suhdettani taiteeseen uudella tavalla. Nuorten kokemukset, ajatukset ja kysymykset ovat saaneet minut palaamaan myös omaan menneisyyteeni ja pohtimaan, miten oma polkuni taiteen pariin on rakentunut. Tässä luvussa siirryn tarkastelemaan omaa henkilökohtaista historiaani ja sitä, miten taide on tullut osaksi elämäni.

3.1 Minä ja esiintyminen – Elämä ennen Teatterikorkeakoulua

Oma suhteeni taiteeseen ei ole ollut suoraviivainen. Lapsuudessa esiintyminen oli minulle luonteva ja tärkeä osa elämää. Muistan jo päiväkotikäyttäessäni opettelevani Michael Jacksonin ja Backstreet Boysien musiikkivideoiden koreografioita ja esitin niitä perheelleni. Päiväkodissa muistan myös hakeutuneeni tilanteisiin, joissa sain olla esillä. Esiinnyin kaikissa joulujuhlissa ja kevätjuhlissa. Meillä oli myös breakdance ryhmä esikoulussa, joiden kanssa teimme tanssi esityksen Bomfunk MC's yhtyeen kappaleeseen Freestyler. Esiintyminen tuntui jännittävältä, mutta kaikista suurin tunne oli kuitenkin vapaus. Lavalla oli lupa olla näkyvä, äänekäs ja ilmaista itseään tavalla, joka ei välttämättä ollut mahdollista muualla.

Ala-asteella tämä jatkui. Osallistuin koulun esityksiin, kuten tiernapoikiin, joulunäytelmiin ja erilaisiin kevätjuhljen esityksiin. Olin myös erittäin aktiivinen musiikin tunneilla. Muistan myös koulumme oman version Harry Potter -tarinasta, jossa sain olla mukana. Nämä hetket olivat minulle tärkeitä. Ne loivat kokemuksen siitä, että minulla oli paikka yhteisössä ja että minua kuunneltiin. Äidilläni oli suuri merkitys tässä kaikessa. Hän kannusti minua esiintymään ja näki minussa jotain sellaista, mitä en itse vielä osannut sanoittaa. Koen, että äitini oli tiennyt jo pitkään, että minun paikkani tulisi olemaan ihmisten edessä näyttämöillä. Äitini oli aina yleisössä katsomassa esityksiäni, ja kuvaamassa videokamerallaan, hänen läsnäolonsa merkitsi minulle erittäin paljon. Hänen kannustuksensa loi tunteen siitä, että esiintyminen oli arvokasta ja että sillä oli merkitystä. Nuoruudessani tapahtui kuitenkin käänne, joka muutti suhdettani esiintymiseen. Äitini sairastui syöpään ja menehtyi, kun olin noin 13-vuotias.

Se oli kokemus, joka vaikutti syvästi koko perheeseeni ja erityisesti minuun. Äidin kuoleman jälkeen moni asia muuttui nopeasti. Jouduin kasvamaan aikaisemmin kuin olin ehkä valmis.

Tämän tapahtuman myötä myös suhteeni esiintymiseen muuttui. Esiintyminen, joka oli aikaisemmin ollut minulle luonteva tapa ilmaista itseäni, katosi elämästäni lähes kokonaan. En enää halunnut mennä lavalle, se henkilö kenen katsetta, läsnäoloa ja kannustusta tarvitsin ei ollut enää elämässäni. Se tila, jossa olin voinut tuoda tunteita ja ajatuksia esiin, tuntui yhtäkkiä sulkeutuneen. Samalla arkeen tuli uusia vastuuta. Perhetilanne muuttui ja jouduin ottamaan enemmän vastuuta myös pikkuveljestäni. Peruskoulun jälkeen en enää nähnyt taidealaa realistisena vaihtoehtona. Asiaa ei yhtään helpottanut se, että isäni, joka on kotoisin Kongosta, ei kokenut taidealaa oikeana alana tai ammattina, vaan hän puski minua kouluttautumaan "oikeisiin" töihin. Siitä syystä ajattelin, että minun täytyi valita jotain käytännöllisempää. Päädyin opiskelemaan sähkö- ja automaatiotekniikkaa Vantaan ammattiopistossa vuonna 2009 ja valmistuin vuonna 2012. Opintojen jälkeen aloitin sähköinsinööriopinnot, mutta hyvin nopeasti huomasin, ettei ala tuntunut omalta. Se oli aikaa, jolloin etsin suuntaa elämässäni. Tein erilaisia töitä, muun muassa huoltomiehenä ja siivoojana. Työt itsessään eivät olleet ongelma, mutta tunsin silti, että jotain puuttui. Minulla ei ollut tunnetta siitä, että olisin matkalla johonkin. Elämälläni ei ollut suuntaa. Samalla taustalla vaikuttivat käsittelemättömät tunteet äidin kuolemasta sekä kokemus siitä, etten ollut löytänyt omaa paikkaani mistään. Näihin vuosiin liittyi myös mielenterveyden haasteita. Tunsin usein riittämättömyyttä ja epävarmuutta tulevaisuudesta.

Kun ajattelen tätä aikaa jälkikäteen, ymmärrän, että olin pitkään sivuuttanut surun ja monet muut tunteet. Ilman välinettä niiden käsittelemiseen ne jäivät helposti sisälle. Suoritin myös varusmiespalveluksen, jossa etenin reservin vänrikiksi. Se oli kokemus, joka opetti minulle vastuuta ja kurinalaisuutta. Samalla se toi myös itseluottamusta. Vaikka en vielä tuolloin ollut löytänyt omaa suuntaani, armeija antoi kokemuksen siitä, että pystyn kantamaan vastuuta ja toimimaan osana ryhmää. Varusmiespalveluksen jälkeen palasin takaisin normaaliin arkeen. Ja samat vanhat tutut ajatukset alkoivat pyöriä päässäni. Elämälläni ei ole tarkoitusta tai suuntaa, en ole arvokas, kuka minä olen, miksi minä olen täällä?

Varsinainen käännekohta tapahtui kuitenkin myöhemmin, kun hakeuduin mukaan Ilves-teatterin toimintaan. Olin käynyt katsomassa sen aikaisen kumppanini kanssa esityksen Ilveksellä ja olin esityksen aikana ja sen jälkeen täpinöissäni ja aivan sanaton. Tuossa se on se jokin mikä on uupunut elämästäni jo liian kauan. Harrastajateatteri oli paikka, jossa kohtasin uudelleen jotain sellaista, mikä oli ollut osa minua lapsuudessa. Teatterissa tapahtui jotain, mitä en ollut pitkään aikaan kokenut. Sain tilan, jossa oli mahdollista käsitellä tunteita ja ajatuksia luovan työn kautta. Ystävieni rohkaisemana päätin hakea Ilves-Teatteriin vuonna 2016.

Muistan sen kuin eilisen, kun olin matkalla Ilves-teatterille pääsykokeisiin. Pääni sisällä oli ääni, joka kehotti minua kaikin keinoin kääntymään takaisin ja olla menemättä paikan päälle, mutta kehoni ei totellut. Saavuin teatterille ja minua jännitti aivan valtavasti. Kävin vaihtamassa vaatteet ja aika nopeasti sen jälkeen siirryimme Ilves-teatterin salin puolelle. Saimme ohjeet, jonka jälkeen menimme lämmittelemään. Huom: minä en ollut tehnyt mitään mikä liittyy millään tavalla näyttelemiseen joten kaikki lämmittelyleikit olivat minulle aivan uusia ja tuntemattomia. Lämmittelyn jälkeen menimme takaisin saliin. Kun astuin harjoitussaliin ensimmäisiä kertoja pitkän tauon jälkeen, huomasin nopeasti, että esiintyminen tuntui edelleen tutulta. Meitä pyydettiin ryhmänä liikkumaan ensiksi kuin enkelit, sitten muuntauduimme demoneiksi, siitä keijuiksi ja mukana oli myös erilaisia liike harjoitteita. Muistan, kun ryhmäni oli valmis ja meitä pyydettiin siirtymään pois. Aloin itkeä. Harjoitteita ja tilannetta vetänyt raadin avustaja huomasi tilanteen ja tuli heti kysymään minulta, että oliko minulla kaikki hyvin. Vastasin, että kyllä, ensimmäistä kertaa moneen vuoteen minulla on kaikki hyvin, olin unohtanut miltä tämä tuntuu... Tämä on niin vitun siistiä. Kuulin myöhemmin, että kyseinen avustaja oli mennyt sanomaan raadille, että jos joku otetaan tänä vuonna tähän taloon, niin se on Roderick. Pääsykokeet kestivät koko viikonlopun ja sunnuntaina, kun pääsykokeet olivat päättyneet, aloin uudestaan itkeä. Minua ei siinä hetkessä haitannut, jos en olisi päässyt edes sisään, jo se, että sain monen vuoden tauon jälkeen ilmaista itseäni muiden kanssa oli minulle tarpeeksi. Olin täynnä iloa ja valoa pitkästä ajasta ja kun maanantaina heräsin, muistin, että tulokset ovat varmaan jo julkistettu. Olin päässyt sisään. Sisälläni ollut teatterikipinä ei ollut missään vaiheessa sammunut, jäljellä oli hiillos, jonka päälle oli juuri kaadettu sata litraa bensiiniä, joka sytytti koko kehoni palamaan.

Ilves-teatterissa uusien produktion (eli uusien jäsenten produktion) aikana kuulin ensimmäistä kertaa Teatterikorkeakoulusta, koulusta jossa voisin opiskella näyttelijäntaidetta, kouluttautua näyttelijäksi ja tehdä siitä itselleni ammatin. Olin häkeltynyt tästä tiedosta ja aloin ensimmäistä kertaa vakavasti miettiä, voisiko näyttelijäntyö olla minulle enemmän kuin harrastus. Ajatus tuntui aluksi kaukaiselta, mutta teatterikärpänen oli purrut minua pahimman kerran ja joka ikinen päivä liekkini päälle kaadettiin vaan lisää ja lisää bensiiniä, joten kaikki tämä johti lopulta siihen, että päätin hakea Teatterikorkeakouluun.

3.2 Elämä teatterikorkeakoulussa ja sen jälkeen

En päässyt kuitenkaan Teatterikorkeakouluun ensimmäisellä kerralla, kun hain vuonna 2017. Se oli minulle suuri pettymys, sillä olin pitkään ajatellut, että näyttelijäntyö on se suunta, johon haluan elämässäni kulkea. Samalla se pakotti minut kuitenkin pysähtymään ja pohtimaan omaa osaamistani ja sitä, mitä minun pitäisi vielä oppia. Päätin hakea vauhtia Laajasalon kansanopiston näyttelijäntaiteen linjalta. Laajasalossa viettämäni vuosi oli minulle erittäin merkittävä vaihe omassa kehityksessäni. Olin kuin sieni, joka imi kaiken mahdollisen tiedon ja kokemuksen, mitä opetuksessa tarjottiin. Halusin ymmärtää näyttelijäntyötä mahdollisimman laajasti ja syvällisesti, ja suhtauduin opiskeluun suurella intohimolla.

Laajasalossa aloin vähitellen ymmärtää, että se mikä minulta puuttui ei ollut pelkästään tekninen osaaminen, vaan ennen kaikkea syvyys näyttelijäntyössä. Aloin kiinnittää enemmän huomiota siihen, mitä näyttämöllä todella tapahtuu ihmisten välillä: miten näyttelijä kuuntelee toista, miten reagoi tilanteisiin ja miten omat kokemukset ja havainnot voivat rikastuttaa roolityötä. Keskityin koko vuoden ajan kehittämään näitä taitoja ja haastamaan itseäni sekä harjoituksissa että esiintymistilanteissa. Vuonna 2018 hain toisen kerran Teatterikorkeakouluun. Tällä kertaa tunsin olevani valmiimpi kohtaamaan pääsykokeet ja niiden vaatimukset. Onnekseni pääsin sisään, ja se tuntui vahvistukselta sille, että Laajasalossa tekemäni työ ja oma sitoutumiseni näyttelijäntyöhön olivat kantaneet hedelmää.

Teatterikorkeakouluun pääseminen oli minulle merkittävä käännekohta. Se ei ollut pelkästään opiskelupaikka, vaan myös vahvistus siitä, että olin löytänyt suunnan elämääni ja se tuntui myös oikealta. Opintojen alussa kohtasin kuitenkin uudenlaisen tilanteen. Teatterikorkeakoulu on ympäristö, jossa opiskelijat tulevat hyvin erilaisista taustoista, ja monilla heistä oli jo pitkä kokemus teatterista. Aluksi tunsin epävarmuutta siitä, olinko itse riittävän kokenut tai osaava ollakseni täällä vaikka olin yksi kahdestatoista, jotka oli valittu noin 1200 hakijan joukosta. Vähitellen ymmärsin, että juuri erilaiset taustat ovat yksi teatterin vahvuuksista. Tämä oli minulle uusi kokemus, koska arkisessa elämässäni olin aina kokenut, että taustani, monikulttuurisuuteni, eivät olleet haluttuja piirteitä ihmisessä. Jokainen näyttelijä tuo lavalle oman historiansa, kokemuksensa ja näkökulmansa. Minun oma taustani – lapsuus eri kaupungeissa, monikulttuurinen perhe ja elämäntarinan käännteet – olivat osa sitä materiaalia, josta näyttelijäntyöni rakentuisi. Teatterikorkeakoulussa pääsin perehtymään moniin erilaisiin työskentelytapoihin ja tekniikoihin. Opiskelimme muun muassa monologyöskentelyä, kehollista ilmaisua ja tekstien analyysia. Näyttelijäntyö ei ollut pelkästään roolien esittämistä, vaan myös itsensä tutkimista. Se vaati kykyä tarkastella omia kokemuksia ja tunteita ja käyttää niitä osana taiteellista työskentelyä.

Opintojen aikana esitin esimerkiksi monologin Pajtim Statovcin romaanista *Kissani Jugoslavia* Feel Helsinki -festivaaleilla. Teksti käsitteli ulkopuolisuuden ja identiteetin teemoja, jotka resonoivat myös omien kokemusteni kanssa. Työskentely tämän materiaalin parissa auttoi minua ymmärtämään, miten henkilökohtaiset kokemukset voivat muuttua taiteelliseksi ilmaisuksi. Opintojen jälkeen pääsin työskentelemään ammatillisessa teatterissa. Yksi ensimmäisistä merkittävistä rooleistani oli Chino Savoy-teatterin musikaalissa *West Side Story*. Musikaali vaati monipuolista osaamista: näyttelemistä, laulua ja tanssia. Olin sanonut ensimmäisestä vuodesta asti, että en tulisi koskaan olemaan missään musikaalissa, toisin kävi. Se oli intensiivinen prosessi, joka vahvisti käsitystäni siitä, että näyttelijäntyö on kokonaisvaltainen taiteen muoto.

Teatterin lisäksi olen työskennellyt myös audiovisuaalisten tuotantojen parissa. Kamera-debyyttini tapahtui Netflixin sarjassa *Dance Brothers*, jossa näyttelin toista päärooleista. Sarja oli merkittävä myös siksi, että se oli ensimmäinen suomalainen draamasarja, joka julkaistiin maailmanlaajuisesti Netflixissä.

Työskentely kameran edessä oli erilainen kokemus kuin teatteri. Kamera tallentaa pienetkin eleet ja ilmeet, joten näyttelijän työskentely muuttuu hienovaraisemmaksi. Olen saanut kunnian esiintyä Teatteri Jurkassa sekä Helsingin Kaupunginteatterissa erilaisissa produktioissa, joista tuorein on Tuomas Kyrön romaaniin perustuva esitys *Alexi Suomesta*. Kun ajattelen omaa matkaani näyttelijänä, huomaan usein palaavani samaan kysymykseen, jonka kohtasin Vesalan koulussa työskennellessäni nuorten kanssa: kuka antaa nuorille mahdollisuuden löytää oman äänensä ja kuinka teatterin avulla voimme ymmärtää toisiamme sekä elämäämme paremmin?

Oma tarinani olisi voinut kulkea hyvin toisenlaista reittiä, jos en olisi myöhemmin löytänyt takaisin taiteen pariin. Siksi koen, että taiteella on merkitys, joka ulottuu yksittäisiä esityksiä pidemmälle. Se voi tarjota ihmiselle välineen ymmärtää itseään ja maailmaa ympärillään. Juuri tästä syystä kysymys taiteen saavutettavuudesta ja mahdollisuudesta kohdata se jo nuorena tuntuu minulle henkilökohtaisesti tärkeältä.

4. TAITEEN TUTKITUT HYÖDYT

Kokemukseni Vesalan koulussa ja omassa elämässäni herättivät minussa paljon kysymyksiä taiteen roolista oppimisessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Huomasin käytännössä, että teatterityöskentely vaikutti moniin oppilaisiin positiivisesti ja myös minuun itseeni. Kuten jo kappaleessa 2.3 mainitsin, osa opettajista kertoi minulle, että niiden oppilaiden motivaatio, arvosanat ja tuntikäyttäytyminen olivat parantuneet, jotka olivat osallistuneet aktiivisesti tunneilleni ja teatterikerhoon. Tämä sai minut pohtimaan, voiko esittävien taiteiden kautta oppia asioita, joita perinteinen luokkahuoneopetus ei välttämättä tavoita.

Taiteen vaikutuksia hyvinvointiin ja oppimiseen on tutkittu myös laajemmin. Maailman terveysjärjestön WHO:n laaja katsaus *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?* kokoaa yhteen satoja tutkimuksia, joissa tarkastellaan taiteen vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Raportti käsittelee taiteen vaikutuksia ihmisen elämän eri vaiheissa lapsuudesta vanhuuteen ja osoittaa, että taiteella voi olla merkittävä rooli sekä fyysisen että psyykkisen hyvinvoinnin tukemisessa. (WHO 2019.)

WHO:n raportin mukaan taiteella on todettu olevan positiivisia vaikutuksia muun muassa mielenterveyteen, sosiaalisiin taitoihin sekä yhteisöllisyyden kokemukseen. Taidetoiminta voi esimerkiksi auttaa ihmisiä käsittelemään vaikeita tunteita, vahvistaa itsetuntoa ja lisätä tunnetta siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön. Raportissa korostetaan myös, että taiteella voi olla merkittävä rooli ennaltaehkäisevässä työssä: se voi tukea hyvinvointia jo ennen kuin ongelmia ehtii syntyä. (WHO 2019.)

Tutkimuksissa on havaittu, että taidetoimintaan osallistuminen voi lisätä ihmisten kykyä käsitellä tunteita, vahvistaa itsetuntoa sekä parantaa vuorovaikutustaitoja. Lisäksi taide voi lisätä keskittymiskykyä ja vahvistaa kokemusta kuulumisesta yhteisöön. (WHO 2019.) Suomessa myös lastenkulttuurikeskusten toiminnasta saadut kokemukset viittaavat siihen, että taidetoimintaan osallistuvat lapset ja nuoret kokevat vähemmän yksinäisyyttä ja enemmän iloa arjessaan (Lastenkulttuurikeskukset 2021). Nämä tutkimustulokset herättivät minussa paljon ajatuksia, sillä ne vastasivat monella tavalla omia kokemuksiani Vesalan koulussa ja omassa elämässäni.

Teatterikerhossa työskentely loi tilanteita, joissa oppilaat joutuivat kuuntelemaan toisiaan, reagoimaan nopeasti ja toimimaan yhdessä. Samalla he harjoittelivat itsensä ilmaisemista ja toisten huomioimista tavalla, joka ei aina ole mahdollista tavallisessa luokkahuonetilanteessa tai arkisessa elämässä.

Teatteriharjoitusten aikana oli myös nähtävissä, miten yhteinen tekeminen vaikutti ryhmän ilmapiiriin. Oppilaat rohkaistuivat vähitellen esiintymään muiden edessä ja jakamaan omia ajatuksiaan. Joillekin oppilaille esiintyminen oli aluksi pelottavaa, mutta harjoitusten edetessä he alkoivat luottaa enemmän itseensä ja ryhmäänsä. Tällaiset pienet muutokset saattoivat tuntua ulkopuolisen silmissä vähäisiltä, mutta oppilaille itselleen ne olivat usein merkittäviä askelia.

Omien kokemusteni perusteella taide voi tarjota nuorille tilan, jossa he voivat kokeilla erilaisia tapoja ilmaista itseään ja käsitellä omia tunteitaan. Tämä tuntui erityisen tärkeältä Vesalassa, jossa monet nuoret tulivat erilaisista kulttuurisista taustoista ja kohtasivat arjessaan monenlaisia haasteita. Taiteellinen työskentely tarjosi heille mahdollisuuden kohdata toisensa tasavertaisina ja rakentaa yhteistä kokemusta luovan prosessin kautta.

4.1 Näyttelemisen ja toisten ymmärtäminen

Yksi keskeinen kysymys, joka nousi esiin työskentelyssäni nuorten kanssa, liittyi siihen, miten taiteen kautta voimme oppia ymmärtämään toisiamme paremmin.

Teatterityöskentelyssä näyttelijä asettuu usein toisen ihmisen asemaan. Tämä tarkoittaa sitä, että näyttelijän täytyy yrittää ymmärtää hahmon ajatuksia, tunteita ja motiiveja.

Näyttelijä ei ainoastaan esitä jotakin roolia, vaan pyrkii myös eläytymään siihen, millainen maailma kyseisen hahmon näkökulmasta näyttää.

Tämä prosessi vaatii usein sitä, että näyttelijä pysähtyy pohtimaan toisen ihmisen kokemuksia ja elämäntilannetta. Millaisia valintoja hahmo tekee ja miksi? Mistä hänen pelkonsa tai toiveensa kumpuavat? Tällaiset kysymykset voivat auttaa näyttelijää näkemään tilanteita toisen ihmisen näkökulmasta. Samalla tämä prosessi voi myös laajentaa omaa ymmärrystä siitä, miten erilaisista taustoista tulevat ihmiset kokevat maailmaa.

Teatterintutkija Richard Schechner on kirjoittanut paljon siitä, miten esittävä taide mahdollistaa erilaisten roolien kokeilemisen turvallisessa ympäristössä. Kirjassaan *What Is Performance Studies* Schechner vertaa esittäviä taiteita antropologiaan. Antropologia on ihmistiede, joka tutkii ihmistä, kulttuureja ja sosiaalisia rakenteita eri aikoina ja eri puolilla maailmaa. Antropologisessa tutkimuksessa yksi keskeinen menetelmä on osallistuva havainnointi. Tutkija pyrkii ymmärtämään toista kulttuuria osallistumalla siihen ja tarkkailemalla sitä samanaikaisesti. Schechnerin mukaan esitystutkimuksessa “toinen” ei kuitenkaan ole aina jokin kaukainen kulttuuri, vaan se voi olla myös osa omaa yhteiskuntaamme tai jopa jokin puoli omasta käyttäytymisestäämme. (Schechner 2013.) Tässä mielessä esittävä taide voi toimia eräänlaisena tutkimuksen muotona, jossa ihmiset tarkastelevat sekä itseään että ympäröivää maailmaa luovan toiminnan kautta.

Tämähän on yksi keskeisimmistä työkaluista näyttelijäntyössä. Schechnerin tapa verrata antropologiaa ja esitystutkimusta oli mielestäni erittäin kiinnostava enkä ollut aiemmin lukenut vastaavasta. Tiedostamattani tämä ajatus ja tapa työskennellä oli siirtynyt harjoitteisiini työskennellessäni nuorten kanssa Vesalassa.

Kun oppilaat esittivät erilaisia rooleja tai tilanteita improvisaatioharjoituksissa, he joutuivat usein tarkastelemaan asioita jonkun toisen näkökulmasta. Näissä hetkissä syntyi tilanteita, joissa oppilaat alkoivat pohtia toisten ihmisten kokemuksia ja tunteita. Huomasin myös, että tällaiset harjoitukset saattoivat avata keskusteluja asioista, joita oppilaat eivät välttämättä muuten olisi ottaneet esille. Kun jokin tilanne esitettiin näyttämöllä fiktiivisen hahmon kautta, siitä oli usein helpompi puhua yhdessä. Näin teatteri tarjosi tilan, jossa oppilaat pystyivät käsittelemään myös vaikeita tai henkilökohtaisia aiheita turvallisessa ympäristössä.

Näiden kokemusten kautta aloin pohtia yhä enemmän sitä, että näytteleminen ei ole pelkästään taiteellinen taito, vaan se voi myös olla tapa harjoitella empatiaa. Kun ihminen yrittää ymmärtää toisen ihmisen näkökulmaa ja kokemuksia, hän harjoittelee samalla kykyä asettua toisen asemaan. Tällainen kyky on tärkeä paitsi teatterissa myös ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa laajemmin.

5. VASTUUN KYSYMYS

Kun taiteen vaikutuksista hyvinvointiin ja oppimiseen on olemassa tutkimustietoa, herää väistämättä kysymys: kenen vastuulla on tarjota nuorille mahdollisuus kohdata taidetta? Jos taiteella todella on merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin, oppimiseen ja sosiaalisiin taitoihin, sen merkitystä ei voida nähdä pelkästään vapaa-ajan toimintana tai harrastuksena. Tällöin taiteen saavutettavuus nousee myös yhteiskunnalliseksi kysymykseksi.

Kouluilla on luonnollisesti tärkeä rooli taidekasvatuksessa. Peruskoulussa opetetaan esimerkiksi musiikkia, kuvataidetta ja kirjallisuutta, mutta käytännössä taideaineiden määrä opetus suunnitelmassa on usein rajallinen. Vaikka taideaineet ovat osa koulun opetusta, niiden osuus jää monesti pienemmäksi verrattuna esimerkiksi kieliin, matematiikkaan tai luonnontieteisiin. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa taiteen mahdollisuuksia oppimisen välineenä ei hyödynnetä täysimääräisesti. Samaan aikaan monien nuorten mahdollisuudet osallistua taideharrastuksiin vapaa-ajalla voivat olla riippuvaisia esimerkiksi perheen taloudellisesta tilanteesta tai siitä, millaisia harrastusmahdollisuuksia heidän asuinalueellaan on tarjolla. Kaikilla perheillä ei ole mahdollisuutta maksaa harrastusmaksuja, eikä kaikilla alueilla ole helposti saavutettavia kulttuuripalveluita. Tällaisissa tilanteissa koulu voi olla yksi harvoista paikoista, jossa nuoret pääsevät kosketuksiin taiteen kanssa.

Taiteen saavutettavuus onkin laajempi yhteiskunnallinen kysymys. Se koskee koulujen lisäksi myös kuntia, kulttuurilaitoksia ja taideorganisaatioita. Teatterit, museot, kulttuurikeskukset ja erilaiset taidehankkeet voivat tarjota nuorille mahdollisuuksia kohdata taidetta ja osallistua siihen aktiivisesti. Kun tällaisia mahdollisuuksia on tarjolla, ne voivat avata nuorille uusia näkökulmia ja tarjota välineitä itsensä ilmaisemiseen.

Jos taiteella on tutkimusten mukaan merkittäviä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja sosiaalisiin taitoihin, voidaan kysyä, pitäisikö sen olla nykyistä vahvemmin osa nuorten arkea. Taide voi tarjota tilan, jossa nuoret voivat tutkia omia ajatuksiaan, käsitellä tunteitaan ja kohdata toisia ihmisiä luovalla tavalla. Tällaiset kokemukset voivat olla

erityisen tärkeitä aikana, jolloin monet nuoret kokevat epävarmuutta tulevaisuudesta tai yksinäisyyttä omassa arjessaan. Kun katsomme ympärillemme, näemme nuoria, joilla olisi tarve ja halu ilmaista itseään – mutta ei aina välinettä tai tilaa siihen. Kenen vastuulla on antaa se väline? Koulujen? Vanhempien? Yhteiskunnan?

Minun mielestäni vastuu on yhteinen. Taidekasvatus ei ole vain opetussuunnitelman sivulause – se on hyvinvointiteko. Meillä aikuisilla on vastuu rakentaa ympäristö, jossa jokaisella nuorella on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi, omalla tavallaan.

Omien kokemusteni perusteella taide voi parhaimmillaan tarjota nuorille turvallisen ympäristön, jossa he voivat kokeilla erilaisia tapoja olla ja ilmaista itseään. Juuri tällaisissa tilanteissa taide ei ole pelkästään oppiaine tai harrastus, vaan myös väline, jonka kautta nuoret voivat rakentaa suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäröivään yhteiskuntaan.

6. TAIDE JA MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET NUORET

Työskennellessäni Vesalassa kohtasin nuoria, jotka tulivat hyvin erilaisista kulttuurisista taustoista. Osa heistä oli syntynyt Suomessa, osa taas muuttanut tänne vasta hiljattain. Monille yhteinen haaste oli kielen oppiminen sekä uuden yhteiskunnan ymmärtäminen. Samalla heidän arkeensa kuului usein myös kahden tai useamman kulttuurin välillä tasapainottelu. Kotona saatettiin puhua eri kieltä ja elää eri kulttuurin mukaisesti kuin koulussa tai suomalaisessa yhteiskunnassa laajemmin. Tällaisessa tilanteessa nuoren voi olla joskus vaikea löytää paikkaansa. Uuteen maahan muuttaminen voi tarkoittaa uusien sääntöjen, tapojen ja sosiaalisten suhteiden opettelua. Samalla nuori voi yrittää säilyttää yhteyden omaan kulttuuriseen taustaansa ja identiteettiinsä. Nämä kysymykset voivat olla erityisen haastavia nuoruusiässä, jolloin moni muutenkin pohtii omaa paikkaansa maailmassa.

Taide voi tarjota tällaisissa tilanteissa väylän, jonka kautta ihmiset voivat kohdata toisensa ilman, että yhteinen kieli on heti täydellinen. Esimerkiksi teatterityöskentelyssä kommunikaatio ei tapahdu ainoastaan puheen kautta, vaan myös kehollisuuden, liikkeen ja ilmaisun kautta. Näyttämöllä voidaan kertoa tarinoita ja ilmaista tunteita myös ilman sanoja. Tämä voi olla erityisen tärkeää tilanteissa, joissa kielellinen ilmaisu on vielä kehittymässä.

Teatteriharjoituksissa huomasin, että monet oppilaat pystyivät osallistumaan aktiivisesti, vaikka suomen kieli ei olisi vielä ollut täysin sujuvaa. Kehollinen ilmaisu, improvisaatio ja yhdessä tekeminen loivat tilanteita, joissa kielimuuri ei ollut yhtä suuri este kuin tavallisessa luokkahuonetilanteessa. Usein juuri tällaisissa harjoituksissa oppilaat alkoivat rohkaistua ja osallistua enemmän myös keskusteluihin.

Tutkimuksissa on havaittu, että kulttuuritoiminta voi tukea maahanmuuttajien kotoutumista tarjoamalla tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisiaan ja rakentaa uusia sosiaalisia verkostoja (Lattunen 2018). Taide voi myös vahvistaa tunnetta siitä, että oma ääni ja oma kokemus ovat arvokkaita. Kun ihmisellä on mahdollisuus kertoa oma

tarinansa tai ilmaista itseään luovasti, se voi lisätä kokemusta siitä, että hän kuuluu yhteisöön. Omassa työssäni näin tilanteita, joissa oppilaat, joille suomen kieli oli vielä haastavaa, pystyivät osallistumaan teatteriharjoituksiin tasavertaisesti muiden kanssa. Usein juuri tällaisissa tilanteissa syntyi uusia ystävyysuhteita ja yhteisiä kokemuksia. Harjoitusten aikana oppilaat joutuivat kuuntelemaan toisiaan, reagoimaan nopeasti ja tekemään yhteistyötä. Tällainen yhteinen toiminta saattoi luoda yhteyksiä oppilaiden välille, vaikka heidän kulttuuriset taustansa olivatkin hyvin erilaisia. Samalla havaitsin, että teatterityöskentely ei ainoastaan mahdollista osallistumista ilman täydellistä kielitaitoa, vaan voi myös aktiivisesti tukea kielen oppimista. Draamamenetelmien on todettu auttavan kielen oppimisessa, sillä ne tarjoavat konkreettisia tilanteita, joissa kieltä käytetään vuorovaikutuksessa, kehollisesti ja merkityksellisissä yhteyksissä (Linna-Dini 2017). Oppilaat oppivat sanoja, ilmaisuja ja vuorovaikutustilanteita ikään kuin huomaamattaan toiminnan kautta.

Näiden kokemusten kautta aloin ymmärtää yhä vahvemmin, että taide voi toimia eräänlaisena sillanrakentajana erilaisten ihmisten välillä. Kun ihmiset työskentelevät yhdessä luovassa prosessissa, he voivat oppia näkemään toisensa yksilöinä eikä pelkästään kulttuuristen tai kielellisten erojen kautta.

6.1 Uskonto, arvot ja osallistumisen rajat

Keskustellessani Vesalan koulun oppilaiden ja opettajien kanssa nousi esiin myös se, että kaikki perheet eivät suhtaudu taiteeseen neutraalisti tai myönteisesti. Joissain tapauksissa taide – erityisesti esittävä taide – voi olla ristiriidassa perheen uskonnollisten arvojen tai sääntöjen kanssa. Erityisesti uskonto voi vaikuttaa siihen, saavatko tai uskaltavatko lapset osallistua täysipainoisesti taideprojekteihin. Esimerkiksi joissain muslimiyhteisöissä lavalla esiintyminen, tanssi tai sekaryhmissä toimiminen saattaa herättää vanhemmissa huolta. He voivat kokea, että esiintyminen julkisesti tai tietynlaisten roolien esittäminen rikkoo häveliäisyyden tai kunniallisuuden rajoja. Tämä ei tarkoita, että itse uskonto kieltäisi taiteen. Usein kyse on uskonnon kulttuurisista tulkinnoista, jotka liittyvät esimerkiksi sukupuolirooleihin, siveellisyyteen tai pelkoon siitä, että lapsi etäännyy yhteisön arvoista. (vrt. Lattunen 2018.)

Monet vanhemmat ovat kasvaneet ympäristöissä, joissa taide ei ole ollut arvostettu tai hyväksytty elämäalue. Siksi he voivat suhtautua epäilevästi siihen, että heidän lapsensa viettää aikaa teatteriprojekteissa, joissa ollaan äänessä, esillä – ja ehkä kulttuurisesti uusien asioiden äärellä.

7. SILTOJEN RAKENTAMINEN

Kun tarkastelen kokemuksiani Vesalassa sekä tutkimustietoa taiteen vaikutuksista, huomaan palaavani yhä uudelleen samaan ajatukseen: taide voi toimia sillanrakentajana. Tämä ajatus alkoi muotoutua erityisesti niissä hetkissä, kun näin oppilaiden työskentelevän yhdessä teatteriharjoituksissa ja huomasin, miten nopeasti yhteinen tekeminen saattoi tuoda ihmisiä lähemmäs toisiaan.

Sillat voivat syntyä monella tasolla. Taide voi rakentaa siltoja ihmisten välille, jotka tulevat erilaisista kulttuureista. Se voi auttaa nuoria ymmärtämään toistensa kokemuksia ja näkökulmia. Samalla se voi tarjota yhteisen kielen tilanteissa, joissa sanat eivät aina riitä. Erityisesti teatterityöskentelyssä kommunikaatio ei perustu pelkästään puheeseen, vaan myös keholliseen ilmaisuun, liikkeeseen ja läsnäoloon. Tällainen ilmaisun monimuotoisuus voi helpottaa kohtaamista tilanteissa, joissa yhteinen kieli ei ole vielä täysin hallussa.

Siltojen rakentaminen ei kuitenkaan tarkoita pelkästään kulttuuristen erojen ylittämistä. Taide voi rakentaa siltoja myös yksilön ja yhteisön välille. Nuorelle, joka kokee olevansa ulkopuolinen tai yksinäinen, yhteinen luova prosessi voi tarjota mahdollisuuden tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kun ihminen saa tilan ilmaista itseään ja osallistua yhteiseen tekemiseen, se voi vahvistaa tunnetta siitä, että hän kuuluu johonkin ryhmään.

Taiteen kautta syntyvät kohtaamiset voivat myös haastaa ennakkoluuloja. Kun ihminen pääsee työskentelemään yhdessä toisten kanssa luovassa prosessissa, hän ei enää kohtaa toista pelkästään jonkin kategorian kautta, vaan yksilönä. Harjoitusten aikana oppilaat eivät välttämättä ajattele toisiaan ensisijaisesti esimerkiksi kulttuuritaustan, uskonnon tai kielen kautta, vaan ryhmän jäsenenä, jotka työskentelevät yhdessä yhteisen tavoitteen eteen.

Omien kokemusteni perusteella juuri tällaiset tilanteet voivat olla hyvin merkityksellisiä. Kun ihmiset tekevät yhdessä jotain luovaa, he joutuvat kuuntelemaan toisiaan, reagoimaan toisten ehdotuksiin ja rakentamaan jotain yhteistä. Tämä voi

synnyttää luottamusta ja ymmärrystä tavalla, joka ei aina synny pelkän keskustelun kautta.

Ymmärrys ja kunnioitus ovat avainasemassa. Jos halutaan, että mahdollisimman moni nuori saa osallistua taidekasvatukseen, on tärkeää, että myös vanhemmat otetaan mukaan. Heille pitää kertoa:

- mitä taideprojektit oikeasti sisältävät
- millaisia arvoja niiden taustalla on (esim. yhteistyö, empatia, rauha)
- miten he voivat itse vaikuttaa tai osallistua

Hyviä käytäntöjä voisivat olla:

- Avoimet harjoitukset, joissa vanhemmat voivat tulla katsomaan, mitä lapset tekevät.
- Projektien teemat, jotka kunnioittavat myös perhearvoja (esim. oikeudenmukaisuus, ystävyys)
- Dialogi vanhempien kanssa, heidän omalla kielellään, ilman vastakkainasettelua
- Roolimallit yhteisöistä, kuten kulttuuri- tai uskonnollisia johtajia, jotka tukevat nuorten osallistumista

Näiden kokemusten kautta olen alkanut ajatella, että taide ei ole ainoastaan väline yksilölliseen ilmaisuun, vaan myös keino rakentaa yhteyttä ihmisten välille. Se voi tarjota tilan, jossa erilaisista taustoista tulevat ihmiset voivat kohdata toisensa tasavertaisina ja oppia näkemään toisensa uudessa valossa.

8. LOPPUPÄÄTELMÄT

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana oli oma kokemukseni työskentelystä nuorten kanssa Vesalan koulussa. Työskentelyn aikana aloin pohtia yhä enemmän taiteen roolia oppimisessa, yhteiskunnassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Aluksi nämä kysymykset nousivat esiin käytännön tilanteista: siitä, miten oppilaat reagoivat teatteriharjoitukseen, millaisia keskusteluja niiden ympärille syntyi ja miten yhteinen tekeminen vaikutti ryhmän ilmapiiriin.

Vähitellen huomasin, että nämä kokemukset herättivät laajempia kysymyksiä taiteen merkityksestä. Miksi taide voi vaikuttaa ihmisiin niin voimakkaasti? Miksi yhteinen luova työskentely voi joskus avata keskusteluja ja oivalluksia, joita ei synny tavallisessa luokkahuonetilanteessa tai arkisessa elämässä? Näiden kysymysten kautta aloin tarkastella taidetta myös tutkimuksen näkökulmasta.

Sekä omat kokemukseni että tutkimustieto viittaavat siihen, että taiteella voi olla merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisten taitojen tukemisessa. Taide voi tarjota tilan, jossa ihmiset voivat kokeilla erilaisia rooleja, tarkastella omia käsityksiään ja kohdata toisia ihmisiä uudella tavalla. Luovan työskentelyn kautta ihmiset voivat harjoitella empatiaa, kuuntelemista ja yhteistyötä, jotka ovat tärkeitä taitoja niin koulussa kuin laajemminkin yhteiskunnassa.

Työskennellessäni Vesalassa näin konkreettisesti, miten tällaiset tilanteet voivat syntyä. Teatteriharjoitukset loivat tilan, jossa oppilaat joutuivat kuuntelemaan toisiaan, reagoimaan toisten ideoihin ja rakentamaan yhdessä jotakin uutta. Tällainen prosessi voi vahvistaa ryhmän yhteishenkeä ja luoda kokemuksen siitä, että jokaisen panos on tärkeä.

Ehkä yksi tärkeimmistä oivalluksista tämän työn aikana on ollut se, että taide ei ole ainoastaan viihdettä tai vapaa-ajan toimintaa. Se voi olla myös väline ymmärtää toisia ihmisiä ja rakentaa siltoja erilaisten maailmojen välille. Taiteen kautta ihmiset voivat kohdata toisensa tavalla, joka ylittää kielelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset rajat. Juuri nyt tämä ajatus tuntuu erityisen ajankohtaiselta. Elämme aikaa, jossa yhteiskunnallinen

keskustelu kärjisty, ääriajattelu saa jalansijaa ja ihmisten välille syntyy yhä syvempiä kuiluja. Tällaisessa tilanteessa taiteen merkitys korostuu. Se ei ratkaise kaikkia ongelmia, mutta se voi avata tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisensa ilman valmiita vastakkainasetteluja. Taide voi muistuttaa meitä siitä, että toisen ihmisen kokemuksen ymmärtäminen on mahdollista – ja ehkä juuri siksi se on nyt tärkeämpää kuin pitkään aikaan.

Tämä oivallus tuntui erityisen merkitykselliseltä työskennellessäni nuorten kanssa, jotka tulivat hyvin erilaisista taustoista. Luovan työskentelyn kautta he pystyivät kohtaamaan toisensa tasavertaisina ja rakentamaan yhteisiä kokemuksia. Näissä hetkissä taide ei ollut pelkästään oppiaine tai harrastus, vaan väline, jonka kautta ihmiset voivat oppia ymmärtämään toisiaan hieman paremmin.

Lopuksi vielä monologi Entä jos paljastun -esityksen lopusta.

”Mä en oo pelastaja, mutta mä toivon, että voisin vaikuttaa edes johonkuhun. Tai jättää jonkun jäljen. Pienennän itteeni atm ihan sikana. Mä haluan jättää jäljen tähän vitun maahan. Suomeen siis. Tai oikeestaan koko planeetalle. Roderick Kabanga was here. Oon pienestä pitäen ollu unelmoija, mut kadotin itteni ja unelmani pitkäks aikaa. Suurin osa mun nuoruudesta ja varhaisaikuisuudesta meni siihen, et esitin jotain semmosta mitä en oo. Mut kuka mä sit oikeen oon? Oon afrosuomalainen, joka uskaltaa jälleen unelmoida. Oon näyttelijä, joka kattoo animee, pelaa Playstation 5:lla, itkee Marvel-leffoissa ja jonka lempi Marvel-sankarit on Spiderman, Miles Morales ja Peter Parker, ja tietenki Black Panther (Wakanda forever). Olis paljon kaikkee mitä haluaisin kertoa teille mun elämästä, mutta mulla ei riitä aika. Ja muutenki elämän tiivistäminen tämmöseen monologiin on jotenki naurettavaa. Mut mä yritän. Oon koht 30 vuotta taistellu oman olemassaolon ja unelmien vuoks ja näiden 30 vuoden aikana on tapahtunu paljon. Mut me ei olla valmiita ennen, ku kaikki saa olla just semmosii, ku ne on. Mitä haluan sanoo, on se, että vaikka täs maailmassa on paljon paskaa, pimeyttä, vihaa, suruu ja väkivaltaa, nii kaikki järjestyy. Tääl on myös paljon hyvää, sitä on vaa vaikeempi nähä. Ihmisillä on uskomaton kapasiteetti rakkauteen ja toistensa ymmärtämiseen. Mutta mikä on aina ollu ja mikä mun mielestä tulee aina ole meidän tärkein piirre, on usko parempaan huomiseen, toivo.”

LÄHDELUETTELO

Lattunen, Noora. 2018. *Teatteri sosiaalisen vahvistamisen ja kahdensuuntaisen integraation menetelmänä – Case: Kotouttamista ja kulttuuria*. Opinnäytetyö. Humanistinen Ammattikorkeakoulu.

Laine, Sofia & Happonen, Konsta (toim.). 2026. *Ihan paineissa – Nuorisobarometri 2025*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ja opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lastenkulttuurikeskukset. 2021. Lastenkulttuurin rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäjänä on merkittävä.

Linna-Dini, Elisa. 2017. *Suomen kieli draamalla maustettuna – Ajatuksia suomen kielen opettamisesta draamamenetelmin*. Opinnäyte. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Schechner, Richard. 2013. *What Is Performance Studies?* London & New York: Routledge.

World Health Organization (WHO). 2019. *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.